

ΑΡΧΕΙΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΑΛΙΤΣΟΥΝΑΚΙ

ΤΟΜΟΣ 15.

ΕΤΟΣ 15. (1935)

ΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ

ΥΠΟ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΑΛΙΤΣΟΥΝΑΚΙ

1. Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΙΣ ΓΕΝΙΚΩΣ

1. Αί ιστορικαί θέσεις τῆς Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως.

Α. Γένεσις.—Ἡ ἱστορία τῆς Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως (1) εἶναι ἡ ἱστορία ἀπ' ἐνός μὲν τῆς σχεσεως; τῆς ἐργασίας, ἀπ' ἑτέρου δὲ τῆς ἀσφαλίσεως. Καθόσον εἰς τὴν ἀπωτέρω ἱστορικῆν (2) ἀνασκόπῃσιν συναντῶμεν εὐρύτερά πως λαϊκὰ στρώματα, τῶν ὑποίων ἢ βλαρῆς ἐξαρτῆται προπάντων ἐκ τῆς ἰδίως αὐτῶν ἐργατικῆς δυνάμεως, κατὰ τοσοῦτον ἀνευρίσκομεν καὶ προσπαθείας διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν προσώπων τούτων ἐν καιρῷ ἀνάγκης (3).

Εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς φυσικῆς οἰκονομίας, τῶν παλαιῶν πολιτισμῶν, οἱ μονάρχαι, οἴκτινες καὶ ὡς κτῆσι τοῦ ἐδαφοῦς διηύθυνον τὴν ὅλην οἰκονομίαν, ἐφρόναζον διὰ τὴν διασφάλισιν τῆς συντηρήσεως τῶν ὑποτελῶν των, ἰδίως εἰς ἐκ φυσικῶν λόγων ἐναλλασσομένης ἐσοδείας. Κατόπιν, καθόσον πρόκειται κοινὴ ἰδιοκτησία τῆς οἰκογενείας, τῆς φυλῆς, τοῦ χωρίου κλπ., πάλιν οἱ προϊστάμενοι τῶν ομάδων τούτων ὀφείλουσαν νὰ φροντίζουσαν περὶ τῆς

1) Τὸ ὄνομα Κοινωνικὴ Ἀσφάλισις (Sozialversicherung) εἶναι νέον. Μὲ τὴν ἐπέκτασιν τῶν ἀσφαλιζόμενων προσώπων καὶ κινδύων, ὁ θεμελιῶς οὗτος μετήλλαξεν ὀνομασία. Οὕτω; ἀρχικῶς ἐκαλετο «Ἐργατικὴ Ἀσφάλισις», περιλαμβάνε δὲ τὴν ἀσφάλισιν τῶν ἀσθενειῶν, ἀτυχημάτων, ἀναπηρίας; κατοπιν προσεθεθείσης τῆς ἀσφαλίσεως τῶν ὑπὸ ἀλλήλων ἐγενετο λόγος; περὶ «Ἐργατικῆς καὶ Ὑπερληθικῆς Ἀσφαλίσεως». Μεταπολεμικῶς; προ πάντων ἐπεκράτησε καὶ ἐξελαικευθῆ ὄνομα τοῦ Bureau International du Travail τῆς οἰκονομίας τῶν Ἑθνῶν, ὁ ὄρος Κοινωνικαὶ Ἀσφαλίσεις (assurances sociales), εἰς ὃν περιελακετον ὄρον κρῆμα πάντως νὰ ὑπάγεται καὶ ἡ ἀσφάλισις; κατὰ τῆς ἀνεργίας.

2) Ὁ M a n e s γράφει ὅτι γενικὴ ἱστορία τῆς ἀσφαλίσεως ἡ καὶ τῶν καθ' ἑκάστον κλάδων αὐτῆς; δὲν ἐργαζομαι εἰς τὰ εἰς; οὐδεμίαν χώραν. Ἐν Γερμανίᾳ; τελευταίῳ; ἱστορικαί; τινες; ἐργασομαι; μᾶς; διηνοῖς; ἐν; πως; τὸν; ὀρίζοντα; τοῦ; παρελθόντος. Alfred M a n e s : Versicherungswesen 15 (1930) σελ. 30.

3) M a n e s ἐνθ' ἀν. 1115 (1912) σελ. 179. B r a u n, Geschichte der Lebensversicherung und der Lebensversicherungstechnik 1925.

«Ἀρχεῖον» Δ. Καλιτσουνακί, Τόμ. 15 (1935) Α'.

συντηρήσεως τῶν ἀπὸ κοινοῦ ἐργαζομένων. Γενικῶς δ' εἰπεῖν, ἰσχύει κατ' ἀρχὴν ὁ κανὼν, ὅτι οἱ κύριοι τῶν μέσων τῆς παραγωγῆς πρέπει νὰ ἐξασφαλίζουν εἰς τοὺς ἐργαζομένους τὴν βίαν τῆς ὑποστάσεώς των (1).

Τὸ τοιοῦτον πάντως ἐν τῇ μακροῦ ἱστορικῇ ἐξελίξει ἀπετέλεσε καὶ ζήτημα δυνάμεως καὶ ἐπιβολῆς. Εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς δουλείας οἱ ἀσθενεῖς, ἀδύνατοι, γέροντες, δοῦλοι κλπ. ἐγκατελείποντο εἰς τὴν τύχην των. Καθόσον ὅμως ὁ ἐργαζόμενος ἐξελίσσετο ἀπὸ δοῦλον εἰς ἐπηρεαζούσαν τὴν οἰκονομίαν καὶ τὸ Κρίτος προσωπικότητα, κατὰ τοσοῦσον ἐπέβυλλεν εἰς τοὺς κυρίους τῶν μέσων τῆς παραγωγῆς τὴν ὑποχρέωσιν ὅπως ἐξασφαλίσουν αὐτόν. Ἡ ἰδέα λοιπόν, ὡς καὶ καθ' ἕκαστον στοιχεῖα τῆς ἀσφαλίσεως τῆς ζωῆς, εἶναι παναρχαία. Ἡ νεωτέρα ὁμως ρασιοναλιστικὴ ἀσφάλις, ἡ συνένωσις καὶ ἐπιστημονικὴ ἐμβιάνυσις τῆς ἀσφαλίσεως, ἰδίως τῆς ζωῆς, ἀνήκει ἀπολύτως εἰς τὴν νεωτέραν ἐποχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπραγματοποιήθησαν καὶ αἱ ἐπιστημονικαὶ πρόοδοι, τῶν ὁποίων αὕτη εἶχεν ἀνάγκην διὰ τὴν ἐξέλιξίν της. Ἐκ τούτου καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ ἀντιγνωμία περὶ τῆς ὑπόθεσεως ἢ μὴ τῆς ἀσφαλίσεως τῆς ζωῆς εἰς τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸν μεσσίωνα.

Ἡ συστηματικὴ διαίρεσις τῆς ἐξελίξεως τῆς ἀσφαλίσεως περιλαμβάνει τὴν προϊστορίαν καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτῆς. Ἡ προϊστορία ὑποδιαιρεῖται εἰς τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸν Μεσαίωνα μέχρι τοῦ 14ου αἰῶνος· ἡ Ἱστορία περιλαμβάνει τρεῖς μεγάλας ἐποχάς. Ἡ πρώτη ξεκινεῖται ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 14ου αἰῶνος μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 17ου, καθ' ἣν διαμορφοῦνται τὸ ἀσφαλιστήριον ἔγγραφο (police), ἡ δευτέρα ἀπὸ τοῦ 18ου αἰῶνος μέχρι τῶν μέσων τοῦ 19ου, περιλαμβάνει τὴν γένεσιν τῶν ἀσφαλιστικῶν ἐταιρειῶν, καὶ ἡ τρίτη ἔκτοτε ἀρξαμένη ἀπετέλεσε τὴν ἐποχὴν τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων, αἵτινες ταχέως ἐξηπλώθησαν διεθνῶς (2).

Ἀρχικὴ μορφή κοινοπραξίας ὑπῆρξεν ἡ οἰκογένεια. Ἐνταῦθα ἔχομεν κοινότητα καταγωγῆς, οικονομικῆς ἀπασχολήσεως, ἀποτροπῆς κινδύνων, κοινὴν ἐπιμέλειαν. Ἐχομεν λοιπὸν ἤδη τὴν συνεταιριστικὴν ἀρχὴν «ὁ εἰς δι' ὅλους ὅλοι διὰ τὸν ἕνα». Αἱ παροχαὶ ὅμως καὶ ἀντιπαροχαὶ ἐνταῦθα βασίζονται ἐπὶ τῆς ἀμέσου προσωπικῆς βοήθειας ἐνὸς ἑκάστου. Δὲν ἔχομεν ἐπικοινωνίαν τῶν καθ' ἕκαστον οἰκονομῶν εἰσέτι καὶ ἐπομένως ἐλλείπει μεταξὺ ἄλλων στοιχείων τὸ οὐσιῶδες τῆς ἐνώσεως διὰ τὴν κάλυψιν τῶν παρρουσιαζομένων ἀναγκῶν. Ἡ ἔνωσις τῶν καθ' ἕκαστον μελῶν τῆς οἰκογενείας δὲν δύναται νὰ ἀναπληρώσῃ τὸ στοιχεῖον τοῦτο, διότι δὲν ὑπάρχει ἀτομικὴ περιουσία, ἀλλὰ οἰκογενειακὴ μετὰ ἰδεωδῶν μεριδίων. Οὕτω πάντες ἀπετέλουν μὴ αὐτοτελῆ τμήματα τῆς μιᾶς καὶ ἰότης οἰκονομίας.

Ὁ κῶδιξ τοῦ Hammurabi (3) πληροφορεῖ ἡμᾶς τὸ πρῶτον περὶ κοι-

1) G. Sch moller: Grundriss der allgemeinen Volkswirtschaftslehre II (1923) σελ. 400 ἔξ.

2) Ἄλλη διαίρεσις τῶν ἐποχῶν παρὰ Wörner: Allgemeine Versicherungslehre 1920.

3) Kohler—Peiser—Ungard: Hammurabis' Gesetz 1—6. 1904—1923.

νοπραξίας ἐν κινδύνῳ καὶ ἀπὸ κοινοῦ καλύψεως τῆς ζημίας. Οἱ ἀποτελοῦντες δηλονότι τὸ καραβαίνιον συνφερόνουν ὅτι αἱ τυχόν ζημίαι τοῦ ταξειδίου ἐκ ληστειῶν ἢ ἐνεδρῶν θὰ ἐφέροντο ἀπὸ κοινοῦ (1).

Οἱ Ἰουδαῖοι ὑπεχρέωνον πάντα τὰ μέλη κοινότητός τινος εἰς συνεισφορὰς διὰ προίκας, ἵνα ὑποβοηθῶν οὕτω τὴν αἵξιν τοῦ πληθυσμοῦ. Κύριοι δούλων ἐν Ἑλλάδι ἠσφάλιζον αὐτοὺς διὰ φυγὴν, καταβάλλοντες ἐφ' ἅπαξ ἢ περιοδικῶς τὸ ἀσφάλιστρον. Ἐνωρίς τέλος ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀμοιβαιότητος καθηρίσθησαν σύνδεσμοι δι' ἀνάληψιν κινδύνων μεταφορὰς διὰ ξηρᾶς ἢ πρὸ παντός διὰ θαλάσσης. Ἡ «Κοινωνία» (2) αἴτη τῶν κινδύνων εἰσήχθη ἐκ τῆς Βαβυλῶνος διὰ τῶν Φοινίκων εἰς τὴν Ἑλλάδα, κατόπιν δὲ οἱ Ῥωμαῖοι παρέλαβον καὶ τὸν θεσμόν τοῦτον. Οἱ ἴδιοι ὡσαύτως ἀνέπτυξαν τὰ Collegia tenuiorum, ταμεῖα δηλαδὴ ἐπαγγελματιῶν, μικρομύρων, μεταλλευτῶν, κλπ. παρέχοντα εἰς τοὺς οἰκείους θνησκόντων μελῶν ἐπιδόματα λόγῳ θανάτου, ἔναντι τῶν εισφορῶν, τὰς ὁποίας τὰ μέλη αὐτῶν ἐν ζωῇ ἔκαμνον. Ὁσαύτως ταμεῖα προνοίας συναντῶμεν εἰς τὸν Ῥωμαϊκὸν στρατὸν διὰ μετατιθέμενα, ἀποχωροῦντα ἢ θνήσκοντα μέλη αὐτῶν.

Τὰ παραδείγματα ταῦτα, τὰ ὅποια θὰ ἠδύναντο νὰ πολλαπλασιασθῶν, μαρτυροῦν ὅτι καὶ ἡ ἀρχαιότης ἐγνώριζε τὴν ἔννοιαν τῆς ασφαλίσεως, πάντως ὑπὸ πρωτογόνους μορφάς. Αἱ ασφαλιστικαὶ ὁμως διαρρυθμίσεις αὗται δὲν ἐπέζησαν τῆς ἀρχαιότητος (3) λόγῳ τῆς ἔλλειψός τεχνικῆς αἰτιῶν, τοῦ περιορισμένου ἐπαγγελματικοῦ καὶ τοπικοῦ πεδίου καὶ τῆς κατὰ τὸν 3ον μ. Χ. αἰῶνα ἀρξαμένης ὑποτιμῆσεως τοῦ χρήματος.

Ὁ Μεσαιὼν ὑπῆρξε λίαν πρωτότυπος εἰς τὴν ἴδρυσιν ασφαλιστικῶν θεσμῶν. Οἱ Γερμανοὶ ἤδη ἀπὸ τῆς 8ης ἑκατονταετηρίδος προηγοῦνται εἰς τὴν δημιουργίαν τούτων. Κατόπιν αἱ ἐνώσεις τῶν ἐμπόρων, ἰδίως δὲ τῶν ἐπαγγελματιῶν κατὰ τὸν 13—16 αἰῶνα, αἱ ἀδελφότητες, τὰ ταμεῖα χερῶν κτλ., παρεῖχον τοιαῦτα βοηθήματα. Ὁ κύκλος δὲ ὁ συντεχνιακὸς ἠδρύνθη σὺν τῷ χρόνῳ, ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν νὰ γίνωνται μέλη τοιούτων ἐνώσεων παντοῖα πρόσωπα.

Οἱ μεταλλωρύχοι ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι οἱ ὅποιοι ἠσθάνθησαν τὴν ἀνάγκην τῆς ασφαλίσεως, διότι τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν ἐκθέτει τὴν ζωὴν των εἰς παντοίους κινδύνους. ἠσθάνθησαν ἐπομένως τὴν ἀνάγκην τῆς διασφαλίσεως ἀπὸ αὐτοῦ, τοσοῦτῳ μᾶλλον καθόσον, τοπικῶς καὶ οἰκογενειακῶς κατὰ παράδοσιν ἐργαζόμενοι, εἶχον συναθροίσει σπουδαῖα στοιχεῖα στατιστικὰ

1) Παρομοίους θεσμοὺς ασφαλίσεως συναντῶμεν καὶ εἰς τὸ Ἰνδικὸν δίκαιον. Καταβάλλεται δηλονότι τόκος 10 ο]ο—20 ο]ο μηνιαίως, ἐφ' ὅσον ὁ ὀφειλέτης ταξειδεύει δι' ἀγρίων τόπων ἢ θαλάσσης, ἐνφ' ὃ συνήθης τόκος δὲν ὑπερβαίνει τὸ 5 ο]ο. Περαιτέρω ἐν Αἰγύπτῳ συναντῶμεν εἰσφορὰς λόγῳ θανάτου μεθρησκευτικῶν χαρακτηριστήρα.

2) Θ ρ. Π ε τ ι μ ε ζ ᾱ, Ἐμπορικὸν Δίκαιον Α 1929 σελ. 12,16.

3) Δὲν εἶναι εὐχερὲς π. χ. νὰ συσχετισθῶν τὰ Ῥωμαϊκὰ ταμεῖα προνοίας διὰ θάνατον, μετὰς παρομοίας ἰδρύσεις τῶν μεσαιωνικῶν συντεχνιῶν καὶ ἄλλων συνδέσμων.

καὶ πείραν τῶν ἀτυχημάτων, τῶν ἀσθενειῶν, θανάτων κλπ., τὰ ὅποια μάλιστα ἀπετέλεσαν τὰς πρώτας ἀπαρχὰς τῆς στατιστικῆς καὶ τεχνικῆς τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων. Οὕτω βιθμηδὸν ἐξειλίχθησαν αἱ ὀργανώσεις αὐτῶν ἀπὸ κοινότητος ἀλληλοβοηθείας εἰς ἀσφαλιστικούς ὀργανισμούς ρασιοναλιστικῶς λειτουργοῦντας, καὶ διεμόρφωσαν πείραν ἀπὸ αἰῶνων ἐργαζομένου ἐπαγγέλματος.

Τὸ μέγα μέρος ὅμως τῶν μισθωτῶν μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος δὲν ὑπέκειτο εἰς τοὺς φυσικοὺς καὶ οἰκονομικοὺς κινδύνους, εἰς οὓς ἡ κατόπιν ἐπακολουθήσασα τεχνικὴ πρόοδος τὸ ἐξέθεσεν. Τούτου ἕνεκα συστηματικὴ καὶ ἐκτεταμένη κοινωνικὴ πρόνοια δὲν ἀπετέλεσε κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰσέτι ὄρον, ἄνευ τοῦ ὁποίου δὲν θὰ ἦτο εὐχερῆς ἡ οἰκονομικὴ ἐξέλιξις μιᾶς χώρας ἢ ἡ ἐξησφαλισμένη πῶς ἴσχυρις τῶν ἀποχειροβιώτων αὐτῆς καὶ τῶν ἐκ τούτων ἐξαρτωμένων προσώπων. Ἡ μικρὰ ἐξάπλωσις τῶν μηχανικῶν δυνάμεων καὶ ἡ περιορισμένη ἐφαρμογὴ τῶν χημικῶν μεθόδων ἐν τῇ βιομηχανικῇ κατεργασίᾳ, δὲν ἐδημιούργουν τὰς πιθανότητας τῶν νεωτέρων κινδύνων· διὰ τοῦτο ἡ ὑπὸ τῶν μεσαιωνικῶν συντεχνιῶν διασφαλιζομένη εἰς τὰ μέλη αὐτῶν, προϊσταμένους καὶ ἐργάτας, σχετικὴ πρόνοια ἐλήφκει, ὅπως μὴ παραμείνῃ τελείως ἀπροσάτευτος ὁ ἐργαζόμενος (1).

Τὴν συντεχνιακὴν ὁμως ταύτην δεσμευσιν τοῦ ἀτόμου ἐμέλλε νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ φιλελεύθερον πνεῦμα, τὸ ὁποῖον, ἀρχικῶς παραμέρισαν τοὺς θρησκευτικούς, εἶτα διὰ τῆς ἀμερικανικῆς καὶ γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τοὺς πολιτικούς δεσμούς, ἐπεξετείνεται καὶ εἰς τὸ οἰκονομικὸν πεδίον. Ἐλεύθεροι ἄνθρωποι δὲν ἔπρεπε νὰ κηδεμονεύωνται ὡς ἀνίλικα, ἔλεγεν ὁ Κάντιος. Ἐλευθερία λοιπὸν ἀπόλυτος πανταχοῦ.

Ἡ τοιαύτη ἐλευθερία τοῦ ἐργάτου εἶχε καὶ τὴν μειονεκτικὴν αὐτῆς ἄποψιν. Ἐλεύθερος κατ' ἀρχὴν νὰ διαθέτῃ τὴν σωματικὴν του δύναμιν, ἐξαρτᾶται ἀναποσπάστως ἀπὸ τὴν διασφάλισιν τῆς συντηρήσεως αὐτοῦ τε καὶ τῶν οἰκείων του. Ὁ ἄμετρος ἄφ' ἑτέρου τῆς ἐποχῆς ταύτης τοῦ ἀρχομένου 19ου αἰῶνος ἀνταγωνισμὸς τῆς διαμορφουμένης βιομηχανίας, καθίστα ἕτι δυσχερεστέραν τὴν αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν μειονεκτικὴν θέσιν τοῦ ἐργαζομένου. Τοιοῦτοτρόπως ἡ δυστυχία τῆς ἐποχῆς ταύτης, τὴν ὁποίαν τόσο

1) Εἰς τὰς συντεχνίας, εἶδος συνδικάτων τῆς ἐποχῆς ταύτης, ὄφειλε νὰ μετέχῃ ὁ κάθε βιοτέχνης. Αὗται εἶχον τοὺς προέδρους, τοὺς ἐπιθεωρητάς, τοὺς ἐμπειροτέχνας, τοὺς κανονισμοὺς κλπ. αὐτῶν. Τὸ ταμεῖον τῶν συντεχνιῶν συνετηρεῖτο ἀπὸ εἰσφορὰς τῶν μελῶν καὶ παρεῖχε βοηθήματα εἰς τοὺς γέροντας, ἀναπήρους, ὀρφανά. Κανονισμοὶ καθόριζον τὰ τῆς ἐργασίας καὶ ἐπέβαλλον ποινὰς εἰς τοὺς μὴ συμμορφωνομένους. Πρὸς τὴν συντεχνιακὴν ταύτην βοήθειαν ἔχομεν καὶ ἄλλας ἐνώσεις κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα, παρ' ὅλας τὰς σχετικὰς ἀπαγορεύσεις, τῶν γλίσχρως ἀμειβομένων, μὴ συνεχῶς ἀπασχολουμένων κλπ. ἐργατῶν πρὸς διασφάλισιν τῆς τύχης των. «Une boite commune» ἦτο τὸ ταμεῖον τῆς ἀλληλοβοηθείας των εἰς τὸ ὁποῖον πάντες συνεισέφερον ταχικῶς τὰς εἰσφορὰς των. C. Ch a u v e a u, Loi sur les assurances sociales 1928 σελ. 5-6.

κοινωνιολόγοι μᾶς περιέγραψαν (1), ἐγένετο ἀφορμὴ ὅπως ἀναπτυχθῆ τὸ πνεῦμα τῆς ἀλληλεγγύης μεταξὺ τῶν ἐργαζομένων ἀφ' ἐνὸς καὶ ὅπως ἀφ' ἐτέρου τὸ Κράτος ἢ οἱ φιλόανθρωποι ἐπιχειρηματῆαι, ἐν τῷ καλῶς ἐννοουμένῳ συμφέροντι αὐτῶν, σκεφθοῦν περὶ τῆς λήψεως μέτρων προνοίας διὰ τὸν ἐργατικὸν κόσμον.

Τὴν ἀρχὴν ἐπομένως τοῦ laissez-faire ἤρχισε νὰ παραμερίζῃ βαθμηδὸν (2) ἡ κρατικὴ παρέμβασις, ἣς ἠθέλησεν ἀρχικῶς νὰ ἀντεπεξέλθῃ (3) κατὰ τῶν στοιχειωδῶν ἐκείνων ὑπερβάσεων, αἵτινες ἐπληττον τὴν ἐθνικὴν ὀλότητα καὶ τὴν πρὸς προαγωγὴν καὶ εὐημερίαν ἐλπίδα, ὑπέσκαπτον δὲ ἀφ' ἐτέρου καὶ τὰ θεμέλια τοῦ κρατοῦντος ἐννόμου οἰκονομικοῦ καθεστῶτος.

Αἱ ἀσφαλιστικαὶ τεχνικαὶ βάσεις, διὰ τὴν τολμηρὰν ὑπὸ τοῦ κράτους ἀνάληψιν τῆς ἀσφαλίσεως ὀλοκλήρων λαϊκῶν στρωμάτων, εἶχον διερευνηθῆ ὑπὸ τῆς ἰδιωτικῆς ἀσφαλίσεως κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα εἰς εὐρείαν ἔκτασιν καὶ μαθηματικῶς εἶχον καθορισθῆ μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης τελειῶς πρότερον ἀνυπολόγιστοι κίνδυνοι. Οὕτω τὸ Κράτος οἰκειοποιήθη μεθόδους τεχνικὰς δεδοκίμασμένας ἤδη, ἡ δὲ ἰδιωτικὴ ἀσφάλις ὑπῆρξεν εἰς πολλὰ σημεῖα ὁ σκαπανεὺς τῆς Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως.

Μάλιστα ἡ ὑποχρεωτικὴ ἀσφάλις κατὰ τοῦ ἀτύχηματος προήχθη τοῦτ' αὐτὸ ἀπὸ τὴν εἰς τὸν ἐργοδότην ἀρχικῶς ἐπιβληθεῖσαν ἰδιωτικὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως εὐθύνεται διὰ πᾶν ἀναίτιον ἀτύχημα τοῦ ἐργάτου ἐν τῇ ἐργασίᾳ. Ἡ εὐθύνη αὕτη φέρεται κατόπιν ἀπὸ κοινου ὑπὸ τῶν ἐργοδοτῶν, μέχρις ὅτου τέλος ἐξελιχθῆ αὕτη εἰς ὑποχρεωτικὴν ἀναγκαστικὴν ἀσφάλισιν. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ ἄλλας διασφαλίσεις κινδύνων, ὅπως εἶναι ὁ τῆς διαρκοῦς ἀναπηρίας, τῆς ἀσθενείας κλπ. Τοιοῦτοτρόπως νομιμοποιεῖ καὶ παγιοποιεῖ ὁ νομοθέτης τὴν προσπάθειάν τῆς ἰδιωτικῆς ἀσφαλίσεως βαθμηδὸν καὶ διαμορφώνει αὐτὰς γενικώτερον εἰς κοινωνικοὺς θεσμούς. Εἰς τὴν ταχυτέραν ἢ βραδυτέραν δὲ διαμόρφωσιν τούτων συντελοῦν φυσικῶς αἱ οἰκονομικαὶ συνθήκαι μιᾶς χώρας, ἡ πολιτικὴ ἐξέλιξις τοῦ προλεταριάτου καθὼς καὶ αἱ κοινωνικαὶ ἀντιλήψεις τῶν πολιτικῶν κομμάτων (4).

1) Θ ω μ ᾶ ς Μ ἄ λ θ ο ς, (1766—1834): Fr. Engels (1829—1895) Die Lage der arbeitenden Klassen in England 1845. Βλ. καὶ G. Mayer. Fr. Engels. Eine Biographie I—II Haag (Martinus Nijhoff) 1934 ἰδίως τὸν II τόμον. (Engels und der Aufstieg der Arbeiterbewegung in Europa).

2) Ἀπὸ παλαιότητι; ἐποχῆς συναντῶμεν πρόνοιαν κοινωνικὴν εἰς τοὺς ναυτικούς. Ἀπὸ αἰῶνον κρατοῦντα ἔθιμα πρὸ αὐτοῦ περιελήφθησαν εἰς εἰδικούς κώδικας. Βλ. τὰς σχετικὰς ἐργασίας εἰς τοὺς τόμους 100—104 (1903—1906) τοῦ Verein für Sozialpolitik· Bureau Int. du Travail: Le contrat d'engagement der marins 1926. Χρ. Ἀγαλλοπούλου: Ἡ προστασία τοῦ ἀσθενοῦς ναυτικοῦ 1931. Θρ. Πετιμεζᾶ, Ἐμπορικὸν Δίκαιον Β 1928.

3) Κανονισμοὶ διαρκείας; ἐργασίας, στοιχειῶδους ὑγιεινῆς, ὑπογείων μεταλλευτικῶν ἐργασιῶν.

4) Τὰς Κοινωνικὰς Ἀσφαλίσεις εἶνας δυνατόν νὰ καταστήσουν περιττά; οἰκονομικὴ ἀνθησις; μιᾶς χώρας, ὑψηλοὶ μισθοὶ καὶ ἀσφαλιστικὸς διαφωτισμὸς τοῦ

Οὕτως ἡ Κοινωνικὴ ἀσφάλις παρίσταται σήμερον ὡς τμήμα ἀλληλένδοτον τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς ἐθνικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Ἡ προστατευτικὴ ἐμπορικὴ πολιτικὴ, ἣτις ἐπιβάλλει βίρην εἰς τοὺς ἐργαζομένους ὑπὲρ τῆς βιομηχανίας ἢ τῆς γεωργίας δικαιοὶ αὐτοῦς εἰς ἀντισταθμίματα. Ὅπως ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τοῦ κράτους διὰ τῆς παρεμβατικῆς πολιτικῆς αὐτοῦ τὸ δικαίωμα ὑπάρξεως τοῦ βιομηχάνου καὶ τοῦ γεωργοκτηματίου, οὕτω πολὺ περισσότερον δεόν νὰ ἀναγνωρισθῇ τὸ δικαίωμα ὑπάρξεως τοῦ ἐργάτου, ὅστις στερεῖται παντὸς ἀσφαλιστικοῦ φρεϊσμιτος εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς καὶ τοιοῦτοτρόπως διεκδικήσει καὶ οὕτως δικαιωματικῶς καὶ σύμφωνα πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς Κοινωνικῆς Δικαιοσύνης, ὅ,τι παρείχεται ὡς οἰκτοίροσυσὴν εἰς αὐτῶν πρότερον διὰ τῆς τῶν πτωχῶν προνοίας.

B. Ἐξέλιξις.—Ἡ ἐξέλιξις τῆς κοινωνικῆς ἀσφάλσεως διακρίνεται πρὸ παντὸς διὰ τῆς συνεχοῦς διεθνοῦς ἐξελπίσεως αὐτῆς. Τὴν ἐξελπίωσιν ταύτην διαιροῦμεν εἰς τρία στάδια. Τὸ πρῶτον ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Βισμαρκικῆς πολιτικῆς τοῦ 1879. Τὸ δεύτερον μὲ τὸν 20ὸν αἰῶνα καὶ τὸ τρίτον περιλαμβάνει τὴν μετὰ τὸν μέγαν πόλεμον ἐποχὴν.

Κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον συνελήφθη ἐν Γερμανίᾳ ἀρχικῶς ἡ ἰδέα τῆς ἀσφάλσεως πίντων τῶν μισθωτῶν κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν μεταλλωρῶν. Τὸ διάγγελμα τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου τοῦ Αου τῆς 17 Νοεμβρίου 1881, τὸ ἀντίδοτον τοῦ νόμου κατὰ τῶν σοσιαλιστῶν, ἀπετέλεσε τὸ σπουδαιότερον ἔγγραφο (1) τῆς κινήσεως ταύτης κατὰ τὴν ἐν λόγῳ περίοδον, διὰ τε τὴν Γερμανίαν καὶ τὰς χώρας αἵτινες ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμα αὐτῆς.

ἐργάτου περὶ τῶν ὑποχρῶσεών του, ὅπως φροντίσῃ ἀτομικῶς διὰ τὸ μέλλον αὐτοῦ τε καὶ τῶν οἰκείων του. Τοιαύτη χώρα ὑπῆρξε πρὸ τῆς κρίσεως αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς.

1) Τὸ διάγγελμα τοῦτο ἀνέγραψεν :

«Ἴδῃ τὸν Φεβρουάριον ἐ.ε. ἐξεδηλώσαμεν τὴν πεποιθῆσιν ἡμῶν, ὅτι ἡ θεωρακία τῶν κοινωνικῶν κακῶν πρέπει ν' ἀναζητηθῇ ὄχι μόνον εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν καταπίεσιν σοσιαλιστικῶν παρεκτροπῶν, ἀλλ' ὡσαύτως ἐξ ἴσου καὶ εἰς τὴν θετικὴν προαγωγὴν τῆς εὐημερίας τῶν ἐργατῶν. Θεωροῦμεν αὐτοκρατορικὸν ἡμῶν καθήκον νὰ συστήσωμεν ἐκ νέου τὸ ζήτημα τοῦτο εἰς τὸ παγγερμανικὸν κοινοβούλιον, καὶ θὰ ἠδυνάμεθα μετὰ ἐπιμειζονος ἰδανοποιήσεως νὰ ἀνασκοπήσωμεν τὰς ἐπιτυχίας, δι' ὧν ἠυλόγησε προφανῶς ὁ Θεὸς τὴν κυβερνήσιν ἡμῶν, ἐάν καταρθοῦμέν ποτε νὰ ἐπιστεύομεν, ὅτι ἐξησφαλίσσαμεν εἰς μὲν τὴν πατρίδα ἡμῶν νέμ καὶ διαρκῆ ἐχέγγυα ἐσωτερικῆς εἰρήνης, εἰς δὲ τοὺς δικαίως δεομένους ὑποστηρίξεως μεγαλυτέραν ἀσφάλειαν καὶ θαυσιλῆ βοήθειαν. Εἴμεθα βέβαιοι περὶ τῆς ὑποστηρίξεως τῶν πρὸς τοῦτο κατευθυνομένων προσπαθειῶν ἡμῶν ὑφ' ὅλων τῶν λοιπῶν κυβερνήσεων καὶ εὐελπιστοῦμεν ἐπὶ τὴν ὑποστηρίξιν τοῦ κοινοβουλίου ἀσχέτως πάσης κομματικῆς ἀποχρῶσεως».

«Ἐπὶ τὸ πνεῦμα τοῦτο θέλει συμπληρωθῆ συντόμως τὸ ἐν τῇ προηγουμένῃ συνόδῳ ὑποβληθὲν νομοσχέδιον περὶ ἀσφάλσεως τῶν ἐργατῶν κατ' ἀτυχημάτων ἐν τῇ ἐργασίᾳ, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἐπ' αὐτοῦ συζητήσεων ἐν τῷ κοινοβουλίῳ, καὶ θέλει παρασκευασθῇ ἢ ἐκ νέου συζητήσῃς αὐτοῦ. Πρὸς συμπλήρωσιν τούτου θέλει

Ἡ Μεσευρώπη ἠκολούθησε ταχέως τὴν Γερμανίαν. Οὕτως ἡ Αὐστρία τῷ 1888 ἐψήφισε νόμον ἀσφαλιστικὸν κατὰ τῶν ἀσθενειῶν καὶ ἀτυχημάτων. Κατὰ τὴν ἐπομένην δεκαετηρίδα διεμόρφωσεν ἡ Γαλλία, Ἀγγλία, Λανία κλπ. τὴν εὐθύνην τοῦ ἐργοδότου διὰ τὰ ἀτυχήματα, ἐνῶ ἡ Νορβηγία προήχθη ἤδη εἰς τὸ σύστημα τῆς Κοινωνικῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως.

Ἡ δευτέρα περίοδος διακρίνεται διὰ τὰς βιομηχανικὰς κρίσεις τῆς, τοὺς περὶ ἐργασίας ἀγῶνας καὶ τὴν αὔξουσαν πολιτικὴν σπουδαιότητα τοῦ ἐργατικοῦ ζητήματος. Τούτου ἔνεκα τὰ πλείεστα κράτη ἐνομοθέτησαν ἰδιόζουσαν εὐθύνην τοῦ ἐργοδότου διὰ τὰ ἀτυχήματα τῆς ἐργασίας, ὡς π.χ. ἡ Σουηδία (1901), τὸ Λουξεμβούργον (1902), τὸ Βέλγιον (1903), ἡ νότιος Ἀφρική (1914), ἡ Ἑλλάς (1914) κλπ., εἴτε καὶ ἄλλα εἰσήγαγον ἀμέσως τὴν Κοινωνικὴν ἀσφάλειαν κατὰ τοῦ ἀτυχήματος. Οὕτω μέχρι τοῦ τέλους τοῦ παγκοσμίου πολέμου εἶχον εἰσαγάγει τὴν κοινωνικὴν ἀσφάλειαν κατὰ τῶν ἀτυχημάτων ἡ Αὐστρία, Βουλγαρία, Γερμανία, Γιουγκοσλαβία, Λανία, πλὴν Κράτη τῶν Ἡν. Πολιτειῶν, ἡ Ἰταλία, Καναδᾶς, Λουξεμβούργον, Νορβηγία, Ὁλλανδία, Οὐγγαρία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Ρωσσία, Σουηδία καθ' ἑαυτὴν καὶ καθ' ἕνα τμήματα τῶν ἀγγλικῶν χωρῶν, εἴτε ἀπ' εὐθείας, εἴτε διὰ διαμορφώσεως τῆς περὶ εὐθύνῃς νομοθεσίας τοῦ ἐπιχειρηματίου. Πάντα δέ, δύναται τις νὰ εἴπῃ, τὰ λοιπὰ βιομηχανικὰ κράτη, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν τῆς Ἀσίας, εἶχον εἰσαγάγει τὴν ἀσικὴν εὐθύνην τοῦ ἐργοδότου.

Τὴν ἀσφάλειαν κατὰ τῶν ἀσθενειῶν εἶχον εἰσαγάγει μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης (1918) πρὸς τὴν Γερμανίαν καὶ Αὐστρίαν, ἡ Μεγάλη Βρετανία καὶ Ἰρλανδία, ἡ Νορβηγία, ἡ Βουλγαρία, Ρωσσία, Ρουμανία, Σερβία, Ἑλβετία, Οὐγγαρία. Ἡ Γερμανία (1) τέλος (1911) συνήνωσεν εἰς ἓνα κώδικα ἐκ 1805 ἄρθρων (Reichsversicherungsordnung) τὰς μέχρι τότε κειρωρισμένας κοινωνικὰς ἀσφαλίσεις, εἰσήγαγε δὲ συγχρόνως (1911), κατὰ τὸ αὐστριακὸν ὑπόδειγμα καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ὑπαλλήλων κειρωρισμένως.

ὑποβληθῆ νομοσχέδιον, ἀποσκοποῦν ὁμοίομορφον ὀργάνωσιν τῶν ἐπαγγελματικῶν ταμείων ἀσθενείας. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἔνεκα γήρατος ἢ ἀναπηρίας καταστάσαντες ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν ἀξιοῦν δικαίως παρὰ τῆς ὀλότητος ἐπιμελεστέραν κρατικὴν περίθαλψιν ἰκείνης ἢς ἠξιώθησαν μέχρι τοῦδε».

«Ἡ ἐξέυρεσις τῶν μέσων καὶ τοῦ τρόπου διὰ τὴν πρόνοιαν ταύτην ἀποτελεῖ δύσκολον, συγχρόνως ὁμως καὶ ὑψιστον σκοπὸν πάσης ἀνθρωπίνης κοινωνίας. θεμελιουμένης ἐπὶ τῶν ἠθικῶν βάσεων τοῦ χριστιανικοῦ κοινωνικοῦ βίου. Ἡ στενωτέρα σύνδεσις τῶν προσπαθειῶν ἡμῶν πρὸς τὰς πραγματικὰς δυνάμεις τῆς κοινωνικῆς ταύτης ζωῆς καὶ ἡ σύμπτυξις τῶν τελευταίων τούτων εἰς σωματειακοὺς συνεταιρισμοὺς ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ προαγωγὴν τοῦ κράτους, θέλον, ὡς ἐλπίζομεν, συντελέσει εἰς τὴν λύσιν καὶ τῶν ζητημάτων ἐκείνων, ἅτινα τὸ κράτος μόνον καθ' ἑαυτὸ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιλύσῃ τόσον ἐπιτυχῶς».

1) Αὕτη ἐκωδικοποίησε τότε τοὺς ὑπάρχοντας νόμους κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως (Ἀσθενειῶν, ἀτυχημάτων, ἀναπηρίας καὶ γήρατος) καὶ ἐψήφισε καὶ τὸν νέον νόμον τῆς ἀσφαλίσεως τῶν ἐγκαταλειπομένων (χρηῶν καὶ ὄρφανῶν).

Τὴν τρίτην περίοδον διακρίνει ἡ παρέμβασις εἰς τὰ ζητήματα τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς τοῦ Διεθνοῦς γραφείου ἐργασίας. Ὑπὸ τὴν πίεσιν αὐτοῦ πάντα τὰ λοιπὰ βιομηχανικὰ κράτη ἄνευ κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων, καὶ δὴ ἡ Γαλλία, Ἰταλία, Ἰσπανία, Ἰαπωνία, αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι εἰσάγουν ἢ ἀρχίζουν συντόμως νὰ παρασκευάζουν εὐρείαν κοινωνικὴν ἀσφαλιστικὴν νομοθεσίαν. Ἡ Γερμανία διὰ τοῦ Συντάγματος τῆς Βαϊμάρης (11 Αὐγ. 1919) ἐπεκτείνει εἰρύτερον καὶ ἐδραιώνει (1) ἀσφαλέστερον τὴν ὑπάρχουσαν τοιαύτην, εἰσάγει τὴν ἀσφάλισιν κατὰ τῆς ἀνεργίας καὶ ἐν συνδυασμῷ πρὸς αὐτὴν τονώνει τὴν προαγωγὴν τῆς οἰκογενείας δι' ἀναθέσεως ὠρισμένων ὑποχρεώσεων εἰς τὸ κράτος καὶ τὰς κοινότητες. Ἡ ἐποχὴ αὕτη διακρίνεται καὶ διὰ τὴν ὑποτίμησιν τοῦ χρήματος, ἡ ὁποία ἔφερον ἀναστάσεων εἰς ὅλας τὰς ποσοτικὰς σχέσεις τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων.

Τέλος τὸ σπουδαιότερον χαρακτηριστικὸν τῆς ἐποχῆς ταύτης εἶναι ἡ διεθνὴς ἐξάπλωσις τῆς ἀσφαλίσεως κατὰ τῆς ἀνεργίας, ἀφοῦ εἰσήγαγον αὐτὴν τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1911 ἡ Μεγάλῃ Βρετανία καὶ Ἴρλανδία εἰς ὠρισμένους βιομηχανικοὺς κλάδους.

Τὴν ἀσφάλισιν κατὰ τῆς ἀνεργίας εἰσήγαγον λοιπὸν ἡ Ἰταλία (1919), Αὐστρία (1920), Ρωσία (1921), Πολωνία (1924), Γερμανία (1927). Εἰς πολλὰς ἄλλας χώρας ἀντὶ τῆς ἀσφαλίσεως κατὰ τῆς ἀνεργίας εἰσήχθη ἡ προπαρασκευαστικὴ (2) μορφή αὐτῆς, ἡ τοῦ δημοσίου δικαίου ἀξίωσις τοῦ ἀπόρου διὰ βοήθημα συντηρήσεως. Πάντως διὰ τὴν ἀσφάλισιν αὐτὴν, τὴν δυσχερεστέραν πασῶν λόγῳ τοῦ δυσκαθορίστου τῆς ἀσφαλιστικῆς συλλήψεως, τοῦ διασφαλιζομένου κινδύνου κλπ., ὑπολείπεται εὐρὺ πεδίον διεθνοῦς ἐπεκτάσεως (3).

Εἰς διάστημα λοιπὸν μιᾶς ἡμισυαἰτίας βλέπει τις τὰς κοινωνικὰς ἀσφαλίσεις κτῆμα ὄλων τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν καὶ εἰς ἄλλας ἡπείρους ὡσαύτως ἐξαπλουμένας. Σπουδαίως συνέβαλεν εἰς τοῦτο καὶ ἡ συνθήκη τῶν Βερσαλλίων διὰ τῶν περὶ αὐτῶν σχετικῶν διατάξεων τῆς (4). Οὕτως οἱ βιο-

1) Ἄρθρον 161 : Διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἰκανότητος πρὸς ἐργασίαν, διὰ τὴν προστασίαν τῆς μητρότητος καὶ τὴν πρόνοιαν κατὰ τῶν οικονομικῶν συνεπειῶν τοῦ γήρατος, ἀνικανότητος καὶ τῶν ἐναλλαγῶν τῆς ζωῆς τὸ κράτος εἰσάγει εὐρείαν ἀσφάλισιν μὲ σπουδαίαν συμμετοχὴν τῶν ἀσφαλιζομένων.

2) Ἀκριβῶς ὅπως τῆς ἀσφαλίσεως τῶν ἀτυχημάτων προηγήθη ἡ ἀστικὴ εὐθύνη τοῦ ἐργοδότη καὶ τῆς ἀσφαλίσεως κατὰ τῆς ἀναπηρίας, ἡ κρατικὴ πρόνοια.

3) Fritz Stier S o m l o : Sozialversicherung, insbesondere Arbeitslosenversicherung eis Handw. d. Rechtswissenschaft 1928. H e r k n e r—Κ α λ ι ε σ ο υ ν ά κ ι : Ἐργικὸν ζήτημα Α (1919) σελ. 216.

4) Ἀεδομένου ὅτι σκοπὸς τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν τυγχάνει ἡ ἀποκατάστασις τῆς παγκοσμίου εἰρήνης καὶ ὅτι τοιαύτη εἰρήνη δύναται νὰ ἰδραιωθῇ μόνον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης.

Ἀεδομένου ὅτι ὑφίστανται Συνθήκαι Ἐργασίας συνεπαγόμεναι πρὸς πολλοὺς τὴν ἀδικίαν, τὴν ἀθλιότητα καὶ τὰς στερήσεις τοῦθ' ὄπερ γεννᾷ τοιαύτην δυσφορίαν,

μηχανικοί ἐργάται εἶναι σήμερον σχεδὸν πάντες ἠσφαλισμένοι κατὰ τοῦ ἀνι-
χήματος, τὰ 3/4 αὐτῶν περίπου κατὰ τῶν ἀσθενειῶν, τὸ ἥμισυ κατὰ τῆς
ἀναπηρίας, τὸ 1/3 κατὰ τῆς ἀνεργίας. Περὶ τὰ 50% τοῦ βιομηχανικοῦ
ἡμερομισθίου εἰσοδήματος τοῦ κόσμου συναθροίζονται ὑπὸ τῆς κοινωνικῆς
ἀσφαλίσεως καὶ διανέμονται ἐκ νέου ὑπ' αὐτῆς.

Ἡ τοιαύτη διεθνὴς ἐξάπλωσις τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων προήχθη
ἐξόχως ὑπὸ τῶν διεθνῶν συνεδρίων (1) πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου, καὶ
μετ' αὐτὸν ὑπὸ τοῦ διεθνoῦς γραφείου ἐργασίας, καίτοι εἰς τοῦτο ἡ ἐλευ-
θέρα ἐπιστήμη τελευταίως παραγκονίζεται πῶς ὑπὸ τῶν κρατικῶν καὶ τα-
ξικῶν ἀντιπροσώπων. Διεθνὲς Κοινωνικὸν Ἀσφαλιστικὸν Δίκαιον εἶχον προ-
τείνει ἤδη κατὰ τίς περὶ εἰρήνης συζητήσεις οἱ Γερμανοὶ ἐν Βερσαλλίαις (2)
δὲν ἐγένετο ὁμως τοῦτο δεκτόν, παρὰ μόνον ἀνεγνωρίσθη ἡ ὑποχρέωσις
πάντων τῶν συμβληθέντων κρατῶν, ὅπως εἰσαγάγουν κοινωνικὰς ἀσφαλί-
σεις μὲ καθωρισμένα ἐλάχιστα ὄρια. Τὸ διεθνὲς ὁμως γραφεῖον ἐργασίας
διὰ τῆς συστηματικῆς καὶ ἐπιμόνου αὐτοῦ ἐργασίας ἐπιτυγχάνει ἤδη τοῦτο.

Ἐπεκτείνεται λοιπὸν διαρκῶς ἡ Κοινωνικὴ ἀσφάλις κατὰ τε τοὺς
διασφαλιζομένους κινδύνους ἀφ' ἐνὸς καὶ κατὰ τὸν κύκλον τῶν προσώπων
ἀφ' ἑτέρου.

Οἱ διασφαλιζόμενοι κίνδυνοι δηλαδὴ εἴτε ἐπεκτείνονται κατ' εἶδος
(ἀσφάλις ἀνεργίας), εἴτε ἡ ἀσφάλις εἰς τοὺς ὑπάρχοντας ἤδη κλάδους
γίνεται ἐντατικωτέρα καὶ ἐμμεσωτέρα. Οὕτως ἡ ἀσφάλις δὲν ἀφορᾷ μόνον

ὅστε ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἁρμονία σύμπαντος τοῦ κόσμου νὰ περιάγωνται εἰς κίνδυ-
νον, ἐπείγει δὲ νὰ βελτιωθῶσιν αἱ ἐν λόγῳ συνθήκαι· ὡς ἐπὶ παραδείγματι, διὰ
τοῦ κανονισμοῦ τῶν ὥρων ἐργασίας, καθοριζομένης τῆς κατ' ἀνώτατον ὄριον διαρκείας
τῆς ἡμερησίας καὶ ἑβδομαδιαίας ἐργασίας, διὰ τοῦ διακανονισμοῦ τῆς συγκρο-
τήσεως τοῦ ἐργατικοῦ προσωπικοῦ, τῆς καταπολεμήσεως τῆς ἀνεργίας, τῆς
ἐξασφαλίσεως ἡμερομισθίου ἐγγυωμένου προσήκοντος ὅροις ζωῆς, τῆς προ-
στασίας τῶν ἐργατῶν ἀπὸ τῶν γενικῶν ἢ ἐπαγγελμα-
τικῶν ἀσθενειῶν καὶ ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς ἐργασίας προερχο-
μένων δυστυχημάτων, τῆς προστασίας τῶν παίδων.
τῶν ἐφήβων καὶ τῶν γυναικῶν, διὰ τῆς παροχῆς συν-
τάξεων γήρατος καὶ ἀναπηρίας, τῆς ὑπερασπίσεως τῶν συμ-
φερόντων τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀσχολουμένων ἐργατῶν, τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἀρ-
χῆς τῆς συνδικαλιστικῆς ἐλευθερίας, τῆς ὀργανώσεως τῆς ἐπαγγελματικῆς καὶ τε-
χνικῆς διδασκαλίας καὶ ἄλλων ἀναλόγων μέτρων·.

1) Τὰ διεθνή συνέδρια τῆς ἐργατικῆς ἀσφαλίσεως, τῶν ὁποίων τὰ πρακτικὰ
ἀποτελοῦν σπουδαίαν πηγὴν τῆς προπολεμικῆς κοινωνικοσφαλιστικῆς ἐξελί-
ξεως, ὁφείλοντο πρὸ παντός εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Edouard Fuster (Παρίσιοι),
συνῆλθον δὲ τῷ 1889 εἰς Παρισίους, 1891 εἰς Βέρνην, 1894 εἰς Μιλάνον, 1898 εἰς
Βρυξέλλας, 1900 εἰς Παρισίους, 1902 εἰς Λύσσαλδορφ, 1906 εἰς Βιέννην, 1909 εἰς
Ρώμην. Ὡσαύτως συνελύσεις συνῆλθον καὶ εἰς τὴν Χάγην (1918), Δρέσδην (1911),
Ζυρίχην (1912).

2) Hans Wehberg — Alfred Manes: Der Völkerbund-
Vorschlag der deutschen Regierung mit dem Entwurf für ein Weltarbeiter-
recht. 1919·

πλέον τὴν αἰφνιδίαν ἀλλὰ καὶ τὴν βαθμιαίαν φθορὰν τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως, ὄχι μόνον τὴν ὀλικὴν καταστροφὴν αὐτῆς ἀλλὰ καὶ τὴν μερικὴν, ὄχι μόνον τὸ ἀτύχημα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀσθένειαν παντὸς βαθμοῦ. Ἡ ἀσφάλις τέλος λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τῆς ὄχι μόνον τὸν ἀτυχήσαντα ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκογένειάν του, τῆς ὁποίας ἀπολείπουν τὰ μέσα τῆς διαβιώσεως. Οὕτως ἡ Κοινωνικὴ Ἀσφάλις καταλήγει εἰς εἰδὸς τι ἐξασφαλίσεως ἐλαχίστου ὁρίου συντηρήσεως, ἐν περιπτώσει ἐπελεύσεως παντοειδῶν κινδύνων. Καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὸν κύκλον τῶν διασφαλιζομένων προσώπων, τὰ ἀρχικὰ εἶδη τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τὸ ἀνώτατον ὄριον τοῦ ἡμερομισθίου διαρκῶς εὐρύνονται. Οὕτω βαθμηδὸν συμπεριλαμβάνονται πάντες οἱ ἐν τῇ βιομηχανίᾳ ἐργαζόμενοι, μέχοι καὶ αὐτῆς τῆς κατ' οἶκον ἐργασίας καὶ τῶν βιοτεχνικῶν ἐργατῶν καὶ τὸ ποσὸν τοῦ ἡμερομισθίου αὐτῶν ἐπεκτείνεται πρὸς τὰ ἄνω. Ὡσαύτως καὶ τὸ ὄριον τῆς ἡλικίας διαρκῶς σμικρύνεται, ὥστε νὰ συμπεριλαμβάνονται ἀνεξαίρτως πάντες οἱ βιομηχανικοὶ ἐργάται.

Συγχρόνως ἐπεκτείνεται ἡ ἀσφάλις καὶ εἰς τοὺς ἐργαζομένους εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν συγκαινωνίαν, τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν, τὴν γεωργίαν (1). Καὶ ἐνταῦθα ἡ διαδικασία τῆς ἐπεκτάσεως λαμβάνει χώραν διὰ τῶν αὐτῶν σταθμῶν, οἵτινες διηνύθησαν καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν. Ὑποβιβάζεται δηλαδὴ τὸ μέγεθος τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἐπεκτείνονται αὐταί, ὑποβιβάζεται ἡ ἡλικία τῶν ἀσφαλιζομένων, ἐπεκτείνονται τὰ ὄρια τοῦ ἡμερομισθίου καὶ περιλαμβάνονται καὶ οἱ μὴ διαρκῶς, ἀλλὰ ἔστω συνήθως μόνον ἐν τῷ ἐπαγγέλματι ἐργαζόμενοι ἐργάται.

Οὕτω παρουσιάζει ἡ ἀνθρωπότης ἔξοχον θέσμιον μεγαλειώδους ἀγῶνος κατὰ τοῦ Ἀβεβαίου, τὸ ὁποῖον ἐνυπάρχει εἰς τὴν ἐναλλαγὴν τῶν κοσμικῶν πραγμάτων. Ἡ μαθηματικὴ σύλληψις καὶ ἀπωτέτη πρόκρισις τῆς ἀσταθοῦς τύχης ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, θὰ παραμείνῃ πάντοτε μία εὐγενὴς ἐκδήλωσις ἀνθρωπίνης ἀλληλεγγύης καὶ ἐξυψώσεως, ἐν τῇ συναισθήσει τῶν κοινωνικῶν καθηκόντων τῆς ὀλότητος.

Ἡ σημερινὴ λοιπὸν ἐποχὴ παρουσιάζει πλέον τὰς κοινωνικὰς ἀσφαλίσεις ἐν τῇ ὑπᾶτι τῶν ἀναπτύξει. Συγχρόνως ὁμως ἀκούονται καὶ πολλαὶ μεμπτικοίαι κατ' αὐτῶν, λόγῳ τῆς μεγάλης διαρκείας τῆς παγκοσμίου κρίσεως. Πολλὰ λοιπὸν κρίτη, μὴδ' αὐτῆς τῆς Ρωσσίας (2) ἐξαιρουμένης, περιωρίζουν αὐτάς, καταργοῦν πᾶν τὸ πλεονάζον καὶ ἀπρόσφορον δαπάνην πρὸς κλιτῶν, προσπιθῶν δὲ νὰ διατηρήσουν μόνον τὰς θεμελιώδεις βάσεις αὐτῶν. Οὕτω τὸ μέγα ζήτημα τῆς ἀρχομένης περιόδου, λόγῳ τῆς παγκοσμίου ἐξαντλητικῆς κρίσεως, εἶναι : εἰς ποῖν ἔκτασιν θὰ διατηρηθοῦν αἱ Κοινωνικαὶ ἀσφαλίσεις εἰς τὸ μέλλον (3).

1) Σ φ σ φ. Σ τ ε φ α ν ο π ο ὄ λ ο υ : Αἱ Κοινωνικαὶ Ἀσφαλίσεις καὶ ἡ Γεωργία (Ἐπιθεώρησις Κοινωνικῆς καὶ Δημοσίας Οἰκονομικῆς (Α. 1932) Μ π ἀ μ π η Ἀ λ ι β ι ζ ᾶ τ ο υ : Αἱ Κοινωνικαὶ Ἀσφαλίσεις, τὸ Κράτος καὶ ἡ Γεωργία (Ἀρχεῖον Οἰκονομικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν IB 1932).

2) M a n e s ἐνθ' ἀν. τόμ. III⁵ σελ. 195.

3) Ὁ Γερμανὸς ὑποτιμῶς τῆς ἐργασίας Stegerwald ἔλεγε τῷ 1931 εἰς ἐργατικῶν

2. Θεμελιώδη προβλήματα τῶν Κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων. (1)

A. Τὸ Κράτος καὶ αἱ Κοινωνικαὶ ἀσφαλίσεις.—Ἡ ὑποχρεωτικὴ κοινωνικὴ ἀσφάλις εἶναι γερμανικῆς προελεύσεως. Εἰς τὴν χώραν ταύτην συνειργάσθησαν μεγάλοι οἰκονομολόγοι (Wagner, Schäffle), ἢ πολιτικοὶ (Bismark, Posadowski) καθὼς δὲ καὶ διοικητικοὶ καὶ δικαστικοὶ ἐπίλληλοι εἰς τὴν εἰσαγωγὴν καὶ διαμόρφωσιν αὐτῆς. Τὰ πολιτικὰ κόμματα εἰς τὴν χώραν ταύτην δὲν ἐτήρησαν σταθερὰν πολιτικὴν ἔναντι τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων· προέταξαν πολλάκις αὐτῶν λόγους προσωκαίρου πολιτικῆς τακτικῆς. Μάλιστα οἱ σοσιαλισμοκράται ὡς ἀντιπολίτευσις (1883-1918) καὶ κατεπολέμησαν αὐτάς.

Δύναται τις ἐπομένως νὰ θεωρήσῃ ὅτι καὶ τὸ Κράτος ἀνταποκρίνεται βαθμηδὸν πρὸς τὰ σοσιαλιστικὰ αἰτήματα τῶν ἐργατῶν (2), καὶ οἱ ἐργοδοταὶ τῶν προηγμένων βιομηχανικῶν Κρατῶν, πολλάκις διέγνωσαν εἰς τὰς κοινωνικὰς ἀσφαλίσεις, τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον. Τοῦτ' αὐτὸ δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ διὰ τοὺς ἐργάτας, διότι ἐνίοτε αἱ πολιτικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ ὀργανώσεις αὐτῶν δὲν εἰρέθησαν πλήρως σύμφωνα πρὸς τὰς κοινωνικὰς ἀσφαλίσεις κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν των ὡς τελευταίως π. χ. ἐν Γαλλίᾳ.

Καὶ ἄλλοι ὅμως λόγοι κινοῦν τὸ Κράτος πρὸς εἰσαγωγὴν τῶν Κ. Α. Οἱ λόγοι οὗτοι εἶναι ἡ προϋπόθεσις καὶ διατήρησις τῆς ὑγείας καὶ εὐεξίας τοῦ λαοῦ, ἡ ἀπαλλαγὴ τοῦ Κράτους ἀπὸ τὴν πρόνοιαν καὶ περίθαλψιν τῶν πτωχῶν, ἰδίως μάλιστα εἰς ἐποχὰς κρίσεων. Συνηγοροῦν περαιτέρω καὶ λόγοι καθαρῶς διοικητικοὶ καὶ δικαστικοί. Ἡ κρατικὴ πρόνοια καὶ περίθαλψις πρέπει νὰ εἶναι ὅσον τὸ δυνατόν ἀποκεντρωτικῶς ὀργανομένη, διὰ νὰ ἐλέγχεται ἀσφαλῶς ὁ λόγος τῆς ἀπορίας. Ἐπιβαρύνονται ἐπομένως ὑπερμέτρως οἱ Δήμοι, αἱ κοινότητες, αἱ ἐκκλησιαστικαὶ περιφέρειαι ἢ ὅπως ἄλλως εἶναι διηρημένα τὰ διαμερίσματα ταῦτα, οὕτω δὲ εἶναι δυνατόν μικρὰ βιομηχανικὰ τμήματα νὰ συντριβοῦν ὑπὸ τὸ βάρος τῶν περιθάλψεων. Ὡσαύτως ἐπέρχεται ἀνακούφισις τῆς ἀστικῆς Δικαιοσύνης ἀπὸ τὰ εἰδικὰ δικαστήρια τῶν Κ. Α. Αἱ δίκαι διὰ τὴν εὐθύνην τῶν ἐργοδοτῶν θὰ ἐπεβίρουν ὅλως ἰδιαζόντως τὰ πολιτικὰ Δικαστήρια, εἰς τὰ ὅποια μάλιστα θὰ ἐδικάζοντο μὲ τὸ πείσμα τῆς ταξικῆς διαμάχης, ἐνῶ εἰς τὰ Δικαστήρια τῶν Κ. Α. συμμετέχον καὶ ἀντιπρόσωποι ἡσφαλισμένων. Μέγα μέρος λοιπὸν τῆς ὅλης κρατικῆς ἐπιβα-

συνέδριον : Ἐκατὸν ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν εἶναι δύσκολον νὰ διασωθῇ εἰς τὴν μεγίστην κρίσιν ἐνός αἰῶνος, ὅ,τι ἐπὶ πολλὰς δεκαετηρίδας ἐδημιουργήθη. Θὰ προσπαθῶμεν ὅμως ἐπιμόνως νὰ διασώσωμεν τὸν πυρῆνα καὶ τὸ μέγιστον δυνατόν ποσοστόν.

1) M a n e s ἐνθ' ἄν. III° σελ. 201· B S c h m i t t m a n n : Sozialversicherung εἰς H. d. St^l· M o l d e n h a u e r : Sozialversicherung εἰς H. d. St^l (Ergänzungsband).

2) Αἱ τοιαῦται παραχωρήσεις τοῦ Κράτους δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα δυναμικῆς ἐπιβολῆς τῶν ἐργαζομένων τάξεων μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοπροαίρετος νεωτέρα πολιτικὴ αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν μάλιστα ὑπεστήριξαν μετρίοι σημεῖοι τινὸς ὀξυδερεῖς ἐργοδοτικαὶ ὀργανώσεις.

φύσεως εἰς τε τὴν διοίκησιν, δικαιοσύνην, ἐπαγγελματικὴν ἀστυνόμεναι, βιομηχανικὴν ἐπιθεώρησιν ἐξοικονομεῖται διὰ τῆς Κ. Α. Τὰ 2]3 τῶν ἀπασχολουμένων νῦν προσώπων εἰς τὴν Κ. Α. θὰ ἀπασχολοῦντο ὑπὸ τοῦ Κράτους Ἐνῶ σήμερον πολλὰ τῶν προσώπων τούτων ἐπιτίμως κατέχουν τὰ ἀξιώματα ταῦτα ἐν τῇ αὐτοδιοικήσει τῶν Κ. Α. Ἡ ἐξασκουμένη δὲ καὶ σήμερον ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐποπτεία δὲν δύναται βεβαίως νὰ ἰσοσταθμίση πᾶσιν τὴν ἀνωτέρω κρατικὴν ἐπιβάρυνσιν. Ἡ κοινωνικὴ ἐπομένως ἀσφάλις ὑποκαθιστᾷ μέχρι σημείου τινὸς τὴν δημοσίαν πρόνοιαν, ὅχι ὁμοίως πλήρως, διότι ἡ Κ. Α. περιλαμβάνει τοὺς ἐργάτας ἐκείνους, οἱ ὅποιοι εὑρίσκονται εἰς σχετικῶς μόνιμον ἐργασίαν.

Ἐποβοηθεῖ περαιτέρω ἡ Κ. Α. τὴν κοινωνικὴν ὑγιεινὴν, ἰδίως καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐξηλωμένας κοινωνικὰς νόσους: τὴν φθίσιν (1) καὶ τὰ ἀφροδίσια νοσήματα. Καὶ αὐτὴν τὴν πολιτικὴν τοῦ πληθυσμοῦ ὑποβοηθεῖ διὰ τῆς ἀσφαλίσεως τῆς μητρότητος, ἥμεις ὡς τὰ πολλὰ συμπεριλαμβάνεται εἰς τὴν ἀσφάλισιν τῆς ἀσθενείας.

Ἡ Κ. Α. ὑποβοηθεῖ περαιτέρω καὶ τὸν οἰκογενειακὸν σύνδεσμον μᾶλλον, παρὰ χαλαρώνει τὸ αἶσθημα τῆς ἀλληλεγγύης καὶ ἀλληλοβοηθείας τῶν οἰκείων. Ἐπειδὴ αἱ παροχαὶ αὐτῆς εἶναι οἰκονομικαὶ δι' αὐτὸ συμφέρει ὅπως τὰ μέλη αὐτῆς διάγουν μᾶλλον ὑπὸ κοινὴν στέγην καὶ οἰκονομίαν, ὡς ἄλλως τε πολλάκις καὶ ἀπαιτεῖται τοῦτο (Ἄρθρ. 32 τοῦ ἡμετέρου νόμου). Δύναται τις μάλιστα νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ δυσάρετος ἐκείνη ἀπόλυτος ἐξάρτησις τῶν ἀνικανωτέρων μελῶν παύει διὰ τῆς Κ. Α.

Τέλος ἀπὸ ἀπόψεως τῆς λεγομένης οἰκονομίας τοῦ ἀνθρωπίνου ὑλικοῦ, ἡ Κ. Α. παρέχει ἰδιαζούσας ὑπηρεσίας. Εἰς τὴν σημερινὴν βιομηχανικὴν ἐξέλιξιν ἡ δαπάνη διὰ τὴν μόρφωσιν καὶ ἐξέλιξιν τοῦ καθ' ἕναστον ἐργάτου εἶναι σοβαρὰ θὰ ἦτο ἐπομένως ἀντιοικονομικὴ ἢ ταχεῖα ἀχρηστευσις αὐτοῦ, διὰ μεγάλης θνησιμότητος ἢ καὶ ἀναπηρίας, ἔστω ὅτι ἀπὸ ἀπόψεως πολιτικῆς τοῦ πληθυσμοῦ ἀντεκαθίστατο αὕτη διὰ συχνοτέρων γεννήσεων. Ἐποβοηθεῖ λοιπὸν ἡ Κ. Α. ὅπως τὸ ἀνθρώπινον τοῦτο ὑλικόν, τὸ στοιχίζον τόσον εἰς αὐτὴν, φθαρῇ δι' ἀποσβέσεως ὅσον τὸ δυνατόν βαθμιαίας καὶ φυσικῆς.

Ἀπὸ μιᾶς μόνον ἀπόψεως, καὶ δὴ τῶν ἀξαναομένων διαρκῶς δαπανῶν, θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ λόγος εἰς τὰς σχέσεις τοῦ κράτους καὶ τῶν Κ. Α. Δυσαναλογία δηλαδὴ τις διαρκῶς αὐξάνει μεταξὺ τῶν ἐργαζομένων καὶ τῶν μὴ ἐργαζομένων ἀλλὰ εἰς βῆρος τῶν Κ. Α. ἀποζώντων. Ἡ ἐλάττωσις τῶν γεννήσεων ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ μείωσις τῆς θνησιμότητος ἀφ' ἑτέρου, αὐξάνουν τὸ ποσοστὸν δαπάνης τὸ ἀναλογοῦν εἰς βῆρος τῶν ἐργαζομένων, οἱ ὅποιοι παραμένουν στασιμότεροι. Ἐπίσης ἐπιδρῶν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην πλεῖστοι ὄσοι συντελεσται τῆς ἐργασίας. Περιορίζεται π. χ. ἡ παραγωγικὴ διάρκεια τῆς ἡλικίας, εἴτε δι' αὐξήσεως τοῦ χρόνου τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ

1) Ἐν Ἰταλίᾳ ἰσχύει εἰδικὴ ἀσφάλις πρὸς καταπολέμησιν τῆς φθίσεως.

μαθητείας, εἴτε διὰ περιορισμοῦ τοῦ ὁρίου ἡλικίας πρὸς τὰ ἄνω. Παρ' ὄλην δὲ πάλιν τὴν ἐντατικωτέραν ἐκμετάλλευσιν αὐτῆς κατὰ τὴν παραγωγικὴν ἡλικίαν, ὅμως ἡ ἀνωτέρω διαφορὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀντισταθμισθῇ. Εἰς τὴν μεγαλυτέραν ἐπιβάρυνσιν ταύτην τῶν ἐργαζομένων ὑπὲρ τῶν μὴ ἐργαζομένων, συντελεῖ καὶ αὐτὴ αὕτη ἡ Κ.Α. διὰ τῆς βελτιώσεως τῶν ὑγιεινῶν συνθηκῶν τῶν ἐργατῶν καὶ τῆς ἐπιμηκύνσεως τῆς ζωῆς αὐτῶν (1).

Β. Ἐπιχειρηματιαὶ καὶ Κοινωνικαὶ Ἀσφαλίσεις. — Εἰς χώρας ἄνευ ὑποχρεωτικῶν Κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων, οἱ ἐργοδοτοὶ εἶναι συνήθως ὑποχρεωμένοι δι' ἰδίων αὐτῶν συνδέσμων νὰ δημιουργοῦν τὰς ἀσφαλιστικὰς διαρρυθμίσεις διὰ τοὺς ἐργάτας αὐτῶν, καὶ νὰ ἐπιβαρύνωνται οὕτω πολὺ διαφορετικὰ, γεγονός ὅπερ εὐρίσκειται εἰς ἄμεσον ἀντίθεσιν πρὸς τὴν γενικὴν τάσιν τῆς παντοειδοῦς ἰσοσταθμίσεως τῶν δαπανῶν εἰς τὴν ἀγορὴν. Καθόσον δὲ αἱ ἰδιωτικῆς φύσεως ἀσφαλιστικαὶ διαρρυθμίσεις αὗται εἶναι περισσότερον ἐκτεταμέναι καὶ σοβραὶ κατὰ τοσοῦτον τὰ ἔξοδα ταῦτα ἐπιβαρύνουν τοὺς ἐκ τῶν ἐργοδοτῶν προνοητικωτέρους καὶ φιλανθρωποτέρους, ἐνῶ διὰ τοὺς σκληροτέρους αὐτῶν καταλήγουν εἰς βραβεῖα εἰς τὸν ἀνταγωνιστικὸν ἀγῶνα. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὸν διεθνή ἀνταγωνισμόν μεταξὺ τῶν κρατῶν, διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον αἱ Κ. Α. ἐπιζητῆται νὰ ἐξαπλωθοῦν ὅσον τὸ δυνατόν εὐρύτερον πανταχοῦ.

Πολλοὶ λοιπὸν ἐργοδοτοὶ, ἰδίως οἱ ἰσχυρότεροι οἰκονομικῶς, ἐπιθυμοῦν τοῦτ' αὐτὸ τὰς Κ.Α., διότι τὰ εἰς αὐτάς συνεισφερόμενα ὑπὸ τούτων εἶναι ὀλιγώτερα (2) τῶν συνεισφερομένων εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ἀσφάλισιν καὶ ὁ ἀνταγωνισμὸς κατόπιν διαμορφοῦται δικαιότερον καὶ τὰ βάρη κατανέμονται προσφορώτερον. Ὅχι δὲ μόνον εἰς τὴν βιομηχανίαν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ὑπαιθρον χώραν, εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τοὺς μεγαλοκτῆμονας συμφέρουν αἱ Κ.Α., διότι διὰ τοῦ ἀγροικοῦ πολιτισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα, συγκροτοῦν τοὺς ἐργάτας ἀπὸ τὴν ἀσιτυφλίαν. Τέλος οἱ ἐργοδοτοὶ διὰ τῆς συμμετοχῆς αὐτῶν εἰς τὴν αὐτοδιοίκησιν τῶν Κ.Α. ἀποκοτῶν περισσότεραν ἐπιβολὴν καὶ δύναμιν εἰς τὴν ἀντιπροσώπευσιν τῶν ἐπαγγελματικῶν αὐτῶν συμφερόντων (3).

Περαιτέρω οἱ ἐργοδοτοὶ ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὴν δυσχερῆ διαδικασίαν τῆς δυσπροσδιορίστου καὶ δυσπολογίστου ἄλλωστε εὐθύνης, διὰ τοῦ καθο-

1) Ἐν Γερμανίᾳ σχεδὸν κάθε δύο παραγωγικῶς ἐργαζόμενοι ἄνθρωποι ἐπιβαρύνονται διὰ τῆς διατροφῆς τριῶν μὴ ἐργαζομένων βιοποριστικῶς ἢ ἀπόρων. Οἱ κλάδοι ἀφ' ἑτέρου τῆς ἀσφαλίσεως τοῦ γήρετος ἢ ἀναπηρίας διαρκῶς καὶ ἀποβαίνουν περισσότερον ἐπιβαρυντικοί.

2) Ἡ ὑποχρεωτικὴ κοινωνικὴ ἀσφάλισις ρυθμίζεται ἐπὶ τῆ βάσει τῶν οἰκονομικῶν δυνάμεων τῶν ἀσθενεστέρων συνήθως.

3) Ὁ Βίσμαρκ πρὸς σιγὴν ἐσκέφθη ὅπως χρησιμοποίησιν τὴν αὐτοδιοίκησιν τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων ὑπὸ τῶν ἐργοδοτῶν πρὸς ἐξασθένειον ἢ καὶ κατάργησιν τοῦ Κοινοβουλίου.

ρισμοῦ ὑπολογισίμων δυνατοτήτων, εἰς ὠρισμένας δὲ δυσχερεῖς περιπτώσεις συνεισφέρει καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ Κράτος.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐπιβάρυνσιν τῶν ἐργοδοτῶν διὰ τῶν κοινωνικῶν τούτων δαπανῶν, εἶναι δυσχερῆς ὁ καθορισμὸς ἐὰν τὰ συνολικὰ ἔξοδα τοῦ συντελεστοῦ τῆς ἐργασίας θὰ ἦσαν μικρότερα ἄνευ τῶν Κ.Α. Διότι δὲν καθορίζονται αἱ δαπάναι τῆς ἐργασίας ἀπὸ τὰς Κ.Α., ἀλλὰ τουναντίον αἱ εἰσφοραὶ τῶν Κ.Α. κανονίζονται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ μισθοῦ τῆς ἐργασίας καὶ ἀποτελοῦν ἓν τιμῆμι μόνον αὐτοῦ. Τὸ μέγεθος δὲ τοῦ μισθοῦ καθορίζεται ἀπὸ πλείστους ὅσους λόγους, μάλιστα δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι γῶραι ἄνευ Κ.Α., ἔχουν πολὺ ἕψηλους μισθοὺς (Ἡνωμ. Πολιτεῖαι), (1) ἐνῶ ἄλλαι μὲ Κ.Α., ὅπως ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Πολωνία εἶναι δυνατόν νὰ ἔχουν πολὺ χαμηλοὺς μισθοὺς, καθὼς καὶ ἄλλα κράτη μετὰ ἢ ἄνευ Κ.Α., νὰ εὐρίσκωνται εἰς ἐπίπεδον κανονικῶν μισθῶν. Πάντως τὸ ἐλάχιστον ὄριον τῶν δαπανῶν τῶν Κ.Α. πρέπει νὰ ἰσοφαρίζῃ τὴν συντήρησιν τῶν ὑπὸ τῶν ἀσφαλιζομένων κινδύνων προσβαλλομένων, χωρὶς νὰ ἔχωμεν ἀνάγκη νὰ ἀθροίζωμεν κεφάλαια περισσεύοντα εἰς τοῖς ἀσφαλιστικῶν ὀργανισμοῦς. Ἐὰν δὲ ἡ ἀσφαλιστικὴ τεχνικὴ ἠθελὲ ποτε προἰδῆ αἰξίησιν τῶν κοινωνικῶν τούτων δαπανῶν, ἐν σχέσει πρὸς τὰς εἰσφοράς, τότε θὰ ἐδικαιολογεῖτο ὁ σχηματισμὸς ἀποθεματικῶν. Οὕτω καθορίζεται ἀρκετὰ σαφῶς τὸ ὄριον μέχρι τοῦ ὁποίου εἶναι δυνατόν νὰ περιορισθοῦν αἱ δαπάναι, διὰ τὴν ἀπόσβεσιν τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως.

Ὁ φαινομενικὸς λεόντειος ἀσφαλιστικὸς συνεταιρισμὸς, καθόσον οἱ ἐργοδοταὶ εἰς πολλὰς χώρας συνεισφέρουν σοβαρὰ ποσοστά, ἐνίοτε δὲ καὶ ὀλόκληρον τὴν ἀσφαλιστικὴν εἰσφορὰν, δὲν εἶναι κατὰ βῆθος πραγματικὸς. Διότι καὶ ὁ ἐργοδότης ἀπολαμβάνει τῶν ὠφελημάτων τῶν Κ.Α., ἀπ' ἐτέρου δὲ διότι καταλογίζεται ἡ εἰσφορὰ αἴτη λογιστικῶς πάλιν εἰς τὸν ἐργάτην καὶ ὀρθότερον κατὰ τελευταῖον λόγον εἰς τὸν καταναλωτήν.

Μάλιστα ὁ ἐργοδότης ἀπολυτροῦται διὰ τῶν Κ.Α. ἀπὸ τοὺς παντοειδεῖς περισπασμούς, τοὺς ὁποίους θὰ εἶχεν ἀπὸ τὴν ἀσικὴν εὐθύνην του, καὶ ἥτις ἔτι προφανῶς διαιλιστοῖ ὅτι οἴτοι ὠφελοῦνται ἀπὸ τὰς Κ.Α. Πάντως τὸ τοιοῦτον δὲν εἶναι λογιστικῶς εἰς χερῶς ἀποδείξιμον διὰ τὸν ἐργοδότην, ὅτι δηλαδὴ ἐναντι τῶν δαπανῶν του διὰ τὰς Κ.Α. ἔχει ἀπ' ἐτέρου ἀνάλογα ὠφελήματα, λόγος διὰ τὸν ὅποιον, οἱ πολὺ προσέχοντες εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς τούτους, ἀμερικανοὶ ἐπιχειρηματῆαι, δὲν ἐνεθουσιάσθησαν ὑπὲρ τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων.

Γ. Ἐργάται καὶ Κοινωνικαὶ Ἀσφαλίσεις.—Αἱ Κ.Α. συντελοῦν ὅπως αἱ μεγάλαι διαφοραὶ καὶ μεταξὺ τῶν ἐργατῶν ἐξισωθοῦν. Ἐνταῦθα

1) Παρὰ ταῦτα ἔχομεν καὶ αὐτόθι ἐκτεταμένην εὐθύνην τῶν ἐργοδοτῶν καὶ ταμεῖα συντάξεων τῶν ἐπιχειρήσεων, περαιτέρω δὲ καὶ τὰ ἐξ ἀνωτέρου ἠθικοῦ καθήκοντος συντηρούμενα νοσοκομεῖα, γηροκομεῖα καὶ παρόμοια κοινωνικὰ ἰδρύματα, τὰ ὅποια δὲν ἐργάζονται τόσον εὐθηνά ὅσον αἱ κοινωνικαὶ ἀσφαλίσεις.

συμβαίνει ὅμως τὸ ἀντίθετον ἐκείνου ὅπερ συνέβαινε μὲ τοὺς ἐργοδοτάς. Οἱ ἐργάται δηλαδὴ τῶν μικροτέρων ἐπιχειρήσεων, οἱ ὀλιγότερον μισθοδοτούμενοι κτλ. αὐτοὶ ἐπιθυμοῦν περισσότερο τὰς Κ.Α. ἀπὸ τοὺς μὲ ἀνωτέρους μισθοὺς ἐργαζομένους, καὶ ἴσως καὶ εἰς ἰδίους ἀσφαλιστικούς ὀργανισμοὺς τῶν ἐπιχειρήσεων ἡσφαλισμένους. Οὕτως ἐξηγεῖται καὶ τὸ γεγονός τῶν ἐκ μέρους τῶν μορφωμένων τούτων ἐργατῶν, οἵτινες καὶ συνήθως ἡγοῦνται πολιτικῶς τῆς ἐργατικῆς κινήσεως, μεμονωμένων ἀντιρροήσεων κατὰ τῶν Κ.Α. Αἱ ἀντιρροήσεις ὅμως αὐταὶ δὲν εἶναι συνήθως ἐπίμονοι, διότι ταχέως ἀντιλαμβάνονται οἱ ἐργάται τὸ μέγα πλεονέκτημα δι' αὐτοὺς τῶν Κ. Α., καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐλευθέραν αὐτῶν μετακίνησιν καὶ τὴν σύσφυξιν τῶν δεσμῶν τῆς ἐργατικῆς τάξεως.

Πολὺ περισσότερο ὅμως ἀφόσον εἰς τοὺς ἐργοδοτάς, χρησιμεῖον εἰς τοὺς ἐργάτας αἱ Κ. Α., πρὸς τὰς ἐργατικὰς συννομοσπονδίας, ὡς μέσον μορφώσεως ἐν τῇ αὐτοδιοικήσει. Καὶ ἀκριβῶς εἰς τὰς χώρας ὅπου ἔνωσις εἰσηχθησάν αὐταὶ (Γερμανίαν—Ἀγγλίαν) οἱ ἐργάται ἐπέδειξαν τὴν μεγαλύτεραν πρόοδον καὶ ἐπεξέτειναν εὐρύτατα τὸ πεδίον τῶν οἰκονομικῶν καὶ πολιτικῶν γνώσεών των. Διότι πρῶτον ἔθεσαν εἰς ἔπαθρον πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς ἀσφαλίσεως τὰ κατώτερα ἐργατικὰ στρώματα, δεύτερον δὲ διότι ἡ ἀσφάλις λόγῳ τοῦ λεπτομεροῦς ὑπολογισμοῦ ἀναλύσεως τῶν παροχῶν καὶ ἀντιπαροχῶν, δξύνει τὴν οἰκονομικὴν διαπαιδαγώγησιν, ὡς ἐλάχιστα ἄλλαι οἰκονομικαὶ διαρροθμίσεις.

Αἱ Κ. Α. συντελοῦν εἰς τὸ νὰ διασφαλίζουσι ψυχολογικῶς καὶ οἰκονομικῶς τοὺς ἐργατικούς προϋπολογισμοὺς. Πολὺ δυσχερὲς θὰ ἦτο ἰδιωτικῆς τις ἀσφάλις παρὰ κακῶς ἀμοιβομένων ἐργατῶν, οἵτινες μάλιστα πολυλάκις διατελοῦν καὶ ὑπὸ τὸ φάσμα τῆς ἀνεργίας. Παρέχουσι λοιπὸν αἱ Κ. Α. σπουδαῖον ψυχολογικὸν ἔρεισμα εἰς τὸν ἐργαζόμενον καὶ τὴν οἰκογένειάν του, τὸ ὁποῖον συντελεῖ ἐξόχως εἰς τὴν ἰσχυροποίησιν τῆς ἠθικῆς ὑποστάσεως αὐτῶν, εἰς τὴν πρὸς ἐργασίαν καὶ ἐπίδοσιν διαθέσιν αὐτῶν καὶ εἰς τὴν προαγωγὴν των εἰς τὸν ἐκπολιτισμόν.

Τούτου ἕνεκα λοιπὸν ἡ γενικὴ τάσις ἐκ μέρους τῶν ἐργατῶν πρὸς ἐξίπλωσιν τῶν Κ. Α. καὶ πρὸς ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλύτεραν αὐτοτέλειαν καὶ αὐτοδιοίκησιν αὐτῶν, εἰς ἃ καὶ μόνον σημεῖα, στρέφεται ἐνίστε ἡ ἐπίκρισις των.

Δ. Ἐλαττώματα τῆς Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως. Ὅπως κίθε ἀσφαλιστικὴ ἐπιχείρησις, οὕτω καὶ ἡ Κ.Α. παρουσιάζει περιπτώσεις δυνατῆς ἀπίτης. Μάλιστα αὕτη εἰς τὰς περισσοτέρας τῶν περιπτώσεων τῆς δὲν ἔχει νὰ βεβαιώσῃ ἀνικειμενικῶς πλήρως διαπιστούμενα γεγονότα, ἀλλὰ ἡρηγμένα ἀπὸ τὴν ὑποκειμενικὴν καὶ δυσπροσδιόριστον προσωπικότητα τοῦ ἡσφαλισμένου. Ἐτι πρὸς ἡ νεωτέρα ψυχολογία διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι πολλαὶ φαινομενικῶς ἀνικειμενικαὶ αἰτίαι ἀτυχημάτων, ὀφείλονται μόνον εἰς ἀθελήτους ὑποκειμενικὰς νύξεις. Ἴδιως μάλιστα καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὰς λεγομένας «νευρώσεις τῶν ἀτυχημάτων» (Unfallneurosen). Οὕτω λοιπὸν δύναται ἀπὸ κριτικῆς

ἀτόπως νὰ γίνῃ λόγος πολλάκις περὶ ἀσφαλιστικῆς ἀπίτης, ἐνῶ οὔτε πρό-
ρωθεν πρόκειται τοιαύτη. Τούτου ἕνεκα δύναται νὰ φθάσῃ τις εἰς αὐστηράν
κριτικὴν τῶν Κ. Α. ἐὰν ἤθελεν, παρορμώμενος καὶ ἀπὸ ἄλλας ἀφορμὰς οἰ-
κονομικὰς ἢ πολιτικὰς, τονώσῃ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀτομικῆς διαθέσεως
εἰς τὰς Κ. Α.

Περαιτέρω ἐπέχθησαν αἱ Κ. Α. οἱ γίνονται ἀφορμὴ παραμελήσεως
τῆς προστατευτικῆς κοινωνικῆς νομοθεσίας, εἴτε γενικῶς ἄλλων μέτρων ἀπο-
σκοπούντων τὴν προφύλαξιν ἀπὸ τοὺς κινδύνους. Τὸ τοιοῦτον δὲν εἶναι ὀρθόν.
Ἀπαρίλλακτα ὕψος ἐὰν εἰσαχθῇ ὑποχρεωτικὴ ἀσφάλις κατὰ τοῦ πυρὸς
δὲν εἶναι σκόπιμον καὶ συμφέρον νὰ καταργήσωμεν τὴν πυροσβεστικὴν ὑπη-
ρεσίαν, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον δὲν εἶναι ὀρθόν νὰ καταργήσωμεν τὴν προ-
στατευτικὴν νομοθεσίαν, διότι εἰσήχθη ὑποχρεωτικὴ ἀσφάλις. Ἴσως τὸ
πολὺ ἢ Κ. Α., ἰδίως ἡ ἀσφάλις κατὰ τῆς ἀνεργίας νὰ συντελῇ εἰς τὸ νὰ
μὴ διαμορφουῖται εἰς τὴν ἀγορὰν ἢ ἐπιθυμητὴ συστηματικὴ ὀργάνωσις τῆς
ἐργασίας.

Τούτου ἕνεκα ἡ Κ. Α. ἐξυπηρετεῖται κίλλιστα ἀπὸ πρόσωπα τῶν ὁποίων
ὁ διανοητικὸς ὀρίζων εἶναι εὐρὺς καὶ γνωρίζουν τὰς σπουδαίας συσχετίσεις
τῆς προστατευτικῆς νομοθεσίας καὶ ἀσφαλίσεως, ὡς καὶ τὴν σχέσιν τοῦ δι-
καίου τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ Κοινωνικοῦ ἀσφαλιστικοῦ δικαίου, τέλος τῆς
Κοινωνικῆς πολιτικῆς γενικῶς καὶ τῆς Κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως.

Ἐτέρα σκιερὰ πλευρὰ τῶν Κ. Α. εἶναι ὁ κίνδυνος τῆς γραφειοκρατήσεως
αὐτῶν, ἡ ὁποία μάλιστα ἐν προκειμένῳ προάγει ἐξόχως τὰς ἀπάτας. Ὅπως
κίθις μεγάλη ἐπιχείρησις, ἡ ὁποία διεθύνεται ἀπὸ κεντρικὴν τινα ἀρχὴν, οὕτω
καὶ αἱ Κ. Α. ὑπάρχει φόβος νὰ προσκρούσουν εἰς χρονικὰς, τοπικὰς, προσω-
πικὰς δυσχερείας, τὰς ὁποίας ἡ πρωτοβουλία τοῦ καθ' ἕκαστον ὑπαλλήλου,
λόγῳ τοῦ σχηματικοῦ καὶ τυπικοῦ τρόπου τῆς διεξαγωγῆς τῶν ὑποθέσεων
τούτων, εἶναι δύσκολον νὰ υπερνικήσῃ. Ἐνταῦθα μάλιστα ἔτι πλέον, διότι ἡ
Κ. Α. δὲν ἔχει ὡς ἀντικείμενα ἀγαθὰ ἄνευ διαφορᾶς μεταξύ των, ἀλλὰ
ἀνθρώπους. Τούτου ἕνεκα ἡ διαρκὴς ἀπλούστευσις καὶ ἐξομοίωσις τῆς διοι-
κήσεως τῶν Κ. Α. ἐπιβάλλεται καθῶς καὶ ἡ ἀποκέντρωσις αὐτῶν.

Ἡ πρὸς τὰ κάτω, πρὸς τὸν ἀσφαλιζόμενον δηλαδή, διοικητικὴ διάρ-
θρωσις τῶν Κ. Α., λέγει ὁ Manes, δεόν νὰ διαμορφουῖται ὅσον τὸ δυνατόν
ἐλαστικώτερον καὶ προνοητικώτερον, πρὸς τὰ ἄνω δὲ τοῦναντίον ἀπαιτεῖται
ἐνιαία συνεργασία καὶ κατεύθυνσις. Πρὸ παντὸς ἡ διοικήσις τῶν Κ. Α. πρέ-
πει νὰ γνωρίζῃ τὴν ὑφ' ἑκάστου ἀσφαλιζομένου καὶ ἐργοδότου ἀπασχόλησιν
τῶν ἀσφαλιστικῶν λειτουργιῶν.

Ἰπὸ πολλῶν ὄθεν ἐπροτάθη ἀντὶ τῶν Κ. Α. νὰ εἰσαχθῇ σύστημά τι
εὐρείας ἀναγκαστικῆς ἀποταμιεύσεως. Ὁ πυρὴν δὲ τῶν προτάσεων τού-
των περιέχει ἐν ἑαυτῷ πάλιν Κ. Α. Ἡ Κ. Α. εἶναι εἶδος τι ἀναγκαστικῆς
ἀποταμιευτικῆς ἐνώσεως μὲ βάσιν τὸ ἀλληλέγγυον.

Πάντως εἶναι ἐσφαλμένον τὸ νὰ πιστεῖται κανεὶς διὰ αἱ Κ. Α. ἐξυπηρε-
τοῦσαι τεραστίας μάζας ἀνθρώπων, λειτουργοῦν ἄνευ παραβιάσεων καὶ ἐλλεί-

ψεων, ἢ ὅτι δὲν γίνεται παρίνομος ἐκμετάλευσις. Πάντως ἔργον τοῦ νομοθέτου καὶ τῆς κοινωνικῆς ἀναπτύξεως τῶν ὑπηρετούντων καὶ καρπομένων αὐτῆς εἶναι, ὅπως διαρκῶς τελειοποιῶν τὴν λειτουργίαν αὐτῶν καὶ ὑποδεικνύουν παντοειδῆς οἰκονομικῆς βελτιώσεως, μάλιστα εἰς τὴν παρούσαν δύσκολον καὶ κρίσιμον οἰκονομικὴν ἐποχὴν.

3. Ἡ Ὁργάνωσις τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων.

Α. Ὑποχρεωτικὴ ἢ ἐλευθέρα Κοινωνικὴ Ἀσφάλις.—Ἐνῶ εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ἀσφάλισιν, ὁ κανὼν εἶναι ἡ ἐλευθέρα συμμετοχὴ τοῦ ἀσφαλιζομένου εἰς τὴν ἀσφαλιστικὴν ὁμάδα, ἐξαιρέσεις δὲ ἡ ὑποχρέωσις, εἰς τὴν Κ. Α. ἐπεκράτησε τὸ ἀντίστροφον μετὰ μακρὸν ἀγῶνα, ὁ ὁποῖος διεθνῶς ἐκρίθη ὑπὲρ τῆς ὑποχρεωτικῆς Κ. Α. Μάλιστα μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε τὸ Διεθνὲς Γραφεῖον ἐργασίας νὰ ἀναγνωρίσῃ ὅτι, ἡ Κ. Α. μόνον ὡς ὑποχρεωτικὴ ἀσφάλις εἶναι δυνατόν νὰ νοηθῇ. Πάντως, ὑπάρχουν καὶ διάμεσοι μικταὶ μορφαί (1).

Διὰ τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀσφάλισιν συνηγοροῦν (2) οἱ λόγοι ὅτι, ἐφόσον μεταξὺ τῶν εὐπορούντων καὶ μὲ ἀρκετὸν οἰκονομικὸν βῆθος σκεπτομένων ἀνθρώπων, ἡ ἀσφάλις δὲν λαμβάνει χώραν ἰδίᾳ πρωτοβουλία, ἀλλὰ τῇ μεσολαβήσει καὶ παροτρύνσει τρίτου—ὁ ὁποῖος ἀμοίβεται φυσικῶς πρὸς τοῦτο, ἀκριβαίνει δὲ οὕτω τὸ κόστος τῆς ἀσφαλίσεως—εἶναι λογικὸν νὰ ἀποδεχθῇ τις τὴν κρατικὴν ὑποχρεωτικὴν ἀσφάλισιν διὰ πρόσωπα οἰκονομικῶς ἀσθενῆ, ὅπως οἱ ἐργάται. Μόνον ἄλλως τε ἡ ὑποχρεωτικὴ ἀσφάλις ἐπιτρέπει, ὅπως διανεμηθῶν προσφόρος αἱ δαπάναι αὐτῆς μεταξὺ τῶν ἐργοδοτῶν, ἐργατῶν καὶ τοῦ Κράτους. Ἀλλὰ καὶ αἱ πολλαπλαῖα καταχορήσεις τῆς ἰδιωτικῆς ἀσφαλίσεως ὑπεβοήθησαν τὴν Κοινωνικὴν ἀσφάλισιν ἰδιαίτερος (3).

Διὰ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως ἄλλως τε εἶναι δυνατόν νὰ ἀσφαλισθοῦν πάντες, οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν τὴν ἀσφάλισιν, ἐξοικονομοῦνται δὲ διὰ τοὺς μὴ διατεθειμένους ἰδίᾳ πρωτοβουλία νὰ ἀσφαλισθοῦν, αἱ δαπάναι τῆς διαφημίσεως καὶ τῶν μεσαζόντων.

Ἡ ὑποχρεωτικότης καθορίζεται γενικῶς διὰ τοὺς εὐρισκομένους εἰς ἐξηρημένην ἐργασίαν, χωρὶς νὰ καθορίζεται ποσὸν ἡμερομισθίου ἢ μισθοῦ, ἐνίστε ὅμως ἰδίως διὰ τᾶς εἰς τινὰς ἡσφαλισμένων εἶναι δυνατόν νὰ καθορισθοῦν ὅρια ἀμοιβῶν, πέραν τῶν ὁποίων παύει ἡ πρὸς ἀσφάλισιν ὑποχρέωσις.

Εἶναι δυνατόν ὅμως καὶ ὁλόκληρος ὁ πληθυσμὸς νὰ ὑπαχθῇ εἰς ὑποχρεωτικὴν κοινωνικὴν ἀσφάλισιν, ὅπως τοῦτο ἔχει γίνει ἐν Σουηδία, διὰ

1) Ὡς τοιαύτη μνημονευτέα π.χ. ἐν Γερμανίᾳ ἡ ἐπὶ τῇ βάσει ὁμαδικῆς συμβάσεως ὑποχρεωτικὴ ἀσφάλις τῶν Γερμανῶν συντακτῶν ὑπὸ ἰδιωτικῆς ἐταιρείας ἐνεργουμένη. Ὡσαύτως ἡ τοῦ Κράτους πρόνοια διὰ τοὺς ὑπερήλικας δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς διάμεσόν τι μεταξὺ Κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως καὶ τῆς περὶ πτωχῶν προνοίας.

2) L. Brentano, Der Arbeiterversicherungszwang, seine Voraussetzungen und Folgen. 18-1.

3) Scholier, ἐνθ' ἀν. σελ. 433, 434-5.

τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως τοῦ γήρατος καὶ τῆς ἀναπηρίας (1) καὶ εἰς ἄλλα κράτη (Πορτογαλίαν, Χιλήν, Ἑλβετικά τινα Καντόνια) διὰ τῆς ἀσφαλίσεως κατὰ τῆς ἀσθενείας.

Τὸ ἐπικρατοῦν γενικῶς σύστημα εἶναι ἡ ὑποχρεωτικὴ ἀσφάλισις πάντων τῶν μισθοῦτων ἐργατῶν καὶ ἐνὸς μέρους τῶν ὑπαλλήλων, καθοριζομένου ἀπὸ τὸ ὕψος τῶν ἀποδοχῶν αὐτῶν. Παρὰ ταῦτα ὑπάρχουν νόμοι ἀσφαλίζοντες πλὴν τῶν ἐξηρημένων καὶ οἰκονομικῶς μὴ αὐτοτελῶν τούτων προσώπων καὶ μικροὺς αὐτοτελεῖς ἐπαγγελματίας, ἂν ὄχι ὑποχρεωτικῶς ὅμως δικαιοματικῶς.

Τέλος τὸ ζήτημα τοῦ ὑποχρεωτικοῦ ἢ μὴ ἦρηται καὶ ἐκ τῆς ψυχολογίας τοῦ σχετικοῦ λαοῦ. Οἱ Γερμανοὶ δὲν ἀντέστησαν κατὰ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως, ὅσον τὰ Λατινικὰ ἔθνη. Ἡ Γαλλία μέχρι τοῦ 1929 ὑπερήσπισεν ἐντονώτατα τὸ μὴ ὑποχρεωτικὸν τῆς Κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως.

Παρὰ τὴν ὑποχρεωτικὴν Κ. Α. εἶναι δυνατὸν ὅμως νὰ συλλειτουργῇ καὶ ἐλευθέρᾳ ἀσφάλισις προσώπων μὴ ὑποχρεωτικῶς ὑπαγομένων ἢ ἡ συνέχισις τῆς ἀσφαλίσεως προσώπων, τὰ ὅποια ἐξῆλθον ἤδη τῶν συνθηκῶν τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀσφαλίσεως. Ἡ περίπτωσις αὕτη εἶναι συνήθης εἰς τοὺς ἐργάτας, οἱ ὅποιοι μεταπηδοῦν εἰς ἰδίαν, ὅχι πλέον ἐξηρημένην ἐργασίαν, χωρὶς ὅμως νὰ βελτιώσουν καὶ οὐσιωδῶς τὴν οἰκονομικὴν των θέσιν. Τοῦ εὐεργετήματος τούτου γίνεται μάλιστα εὐρεία χρῆσις εἰς τὴν ἀσφάλισιν κατὰ τῆς ἀσθενείας.

Ὅσαύτως παρὰ τὰς ὑποχρεωτικὰς προχὰς τῶν ἀσφαλιστικῶν φορέων εἶναι δυνατὸν νὰ παρασχεθοῦν καὶ ἄλλαι μὴ ὑποχρεωτικαί. Ἡ ὑποχρεωτικότης ἐξικνεῖται περαιτέρω καὶ εἰς τοὺς ἀσφαλιστικοὺς φορεῖς, δὲν εἶναι δηλαδὴ ἐλεύθερος ὁ ἀσφαλιζόμενος νὰ ἐκλέξῃ τὸν ἀσφαλιστικὸν φορέα του.

Ἡ ὑποχρεωτικότης τῆς ἀσφαλίσεως δὲν αἶρει πάντως ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἔννοιαν τῆς αὐτοβοηθείας. Τὸ Κράτος ἀπλῶς ἀναγκάζει εὐρέα λαϊκὰ στρώματα νὰ αὐτοβοηθηθοῦν διὰ τῆς ἀσφαλίσεως. Δὲν ἐπιτρέπεται ἐπομένως νὰ γίνεταί λόγος περὶ κρατικῆς ἀσφαλίσεως.

Β. Διάρθρωσις τῆς ἀσφαλίσεως. — Ἡ καθ' οἰονδήποτε τρόπον ἐπερχομένη ἀνωμαλία ἢ βλάβη εἰς τὴν ἀνθρωπίνην δύναμιν ἀποτελεῖ τὴν ἐπέλευσιν τῆς ἀσφαλιστικῆς περιπτώσεως. Ἡ ἀσθένεια ἐν τῇ γενικῇ αὐτῆς ἐννοίᾳ, εἶναι ἡ ἐκδήλωσις τῆς τελικῆς μορφῆς πάσης ἀνωμάλου φυσικῆς καταστάσεως καὶ ἐπομένως καὶ τῆς ἐπελεύσεως τῆς ἀσφαλιστικῆς περιπτώσεως. Αὕτη ἐπέρχεται εἴτε ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἐργασίαν ἐν τῇ ἐπιχειρήσει (ἀτύχημα ἢ ἐπαγγελματικὴ ἀσθένεια), εἴτε ἄνευ ἀμέσου συσχείσεως μετὰ τῆς ἐπιχειρήσεως, ὡς ἡ πραγματικὴ ἀσθένεια.

Ἡ ἀναπηρία παριστᾷ κατόπιν τὴν διαρκῆ μορφήν τῆς ἐλαττώσεως.

1) Νομοσχέδιον ἐν Ἑλβετίᾳ. ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νόμου τούτου συνταχθέν, ἀπεργράφη κατὰ τὸ δημοψήφισμα τοῦ 1931.

τῆς ζημίας τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως εἴτε αἴτια ἐκδηλώνεται ὡς ἀναπηρία ἡλικίας (ἀσφάλισις γήρατος), εἴτε ὡς λόγῳ ἀσθενείας (ἀσφαλις κατά τῆς ἀναπηρίας ἐν εἰρεΐᾳ ἐννοία), εἴτε ὡς ἀτύχημα (ἀσφάλις κατά τοῦ ἀτυχήματος). Καί ἡ ἀνεργία συνδέεται μέχρι σημείου τιδὸς μετὰ τῶν ἀσφαλιστικῶν τούτων περιπτώσεων, διότι ἐργάτης μὲ μειωμένας δυνάμεις εὐχερῶς ἀπολύεται καὶ δυσχερῶς ἐπαναδιορίζεται. Διὰ τοῦτο ὑπάρχει καὶ ἀμφισβήτησις ποῦ δέον νὰ καταταχθῇ ἡ συνεχῆς ἀνεργία τῶν ἡλικιωμένων ἐργατῶν ἢ ὑπαλλήλων, εἰς τὴν ἀσφάλισιν κατὰ τῆς ἀνεργίας ἢ εἰς τὴν ἀσφάλισιν τῆς ἀναπηρίας (1).

Ὡς πρὸς τὴν ὀργάνωσιν ἔχομεν διίστασιν γνώμων, εἰάν πρέπει κατὰ τὸ σύστημα τῶν πλειόνων ἀσφαλιστικῶν φορέων νὰ ὀργανώσωμεν δι' ἐκίστην περίπτωσιν ἐπελεύσεως τῆς ἀσφαλιστικῆς περιπτώσεως ἰδιαιτέρας ἀσφαλίσεις (Mehrheitssystem), ἢ ἄνευ διαικρίσεως τῶν διαφορῶν εἰδῶν τῶν ἀσφαλιστικῶν τούτων περιπτώσεων, νὰ ὑπεργάγωμεν πάσας αὐτάς εἰς μίαν ἐνιαίαν ἀσφαλιστικὴν ὀργάνωσιν (Einheitssystem) καὶ οὕτω ἀντὶ τοῦ συστήματος τῶν πλειόνων ἀσφαλιστικῶν φορέων νὰ ὀργανώσωμεν ἓνα ἐνιαῖον τοιοῦτον. Μεταξὺ τῶν δύο ἄκρων τούτων συστημάτων ἔχομεν καὶ διίμεσα, ἀναλόγως εἰάν ἡ πλειονότης ἢ τὸ ἐνιαῖον τῆς ἀσφαλίσεως ἐφαρμόζεται μόνον εἰς τοὺς ἀσφαλιστικοὺς φορεῖς, ἢ μόνον εἰς τοὺς ἀσφαλιζομένους, ἢ μόνον εἰς τὸν ὑπολογισμὸν καὶ εἰσπραξίν τῶν εἰσφορῶν, εἴτε εἰς περισσοτέρας τῶν περιπτώσεων τούτων, ἢ καὶ εἰς ὁλόκληρον τὴν Κοινωνικὴν Ἀσφάλισιν.

Ἡ ἀπόλυτος κατὰ ταῦτα ἀρχὴ τῆς ἐνοποιήσεως, τοῦ ἐνιαίου ἀσφαλιστικοῦ συστήματος, θὰ ὑφίστατο εἰς ἡν περίπτωσιν ὑπῆρχε μία ἐνιαία Κεντρικὴ ἀρχή, μὲ φυσικῶς πλεῖστα ὅσα τοπικὰ ὑποκαταστήματα, ἕκαστον ὁμῶς τῶν ὁποίων θὰ ἀνταπεκρίνετο εἰς πάντα τὰ εἶδη τῶν κινδύνων τῶν Κ. Α. Πολλοὶ ὁμῶς πρακτικοὶ ἐπιζητοῦν ἔστω καὶ μερικὴν μόνον συνένωσιν ὡς π.χ. τῶν ἀσφαλίσεων κατὰ τῆς ἀσθενείας καὶ ἀναπηρίας, ἢ κατὰ τῆς ἀσθενείας καὶ ἀτυχήματος, ἢ κατὰ τῆς ἀναπηρίας καὶ τῆς ἀσφαλίσεως τῶν ὑπαλλήλων, ἀφίνουν δὲ τοὺς λοιποὺς κλάδους κερχωρισμένους ἀλλήλων. Μάλιστα πρὸς τοιαύτην ὀλικὴν ἢ μερικὴν ἔνωσιν τείνει καὶ ἡ νομοθεσίη τῆς Κ. Α. πολλῶν χωρῶν τελευταίως (Γαλλίας, Ρουμανίας, Ἀγγλίας, Ὀλλανδίας, Τσεχοσλοβακίας).

Ἐν Γερμανίᾳ λειτουργεῖ τὸ σύστημα τῶν πολλαπλῶν φορέων τῆς ἀσφαλίσεως μὲ κατάτμησιν, ἀντιθέσεις καὶ διαφοράς, τὰς ὁποίας ἡ λογικὴ ἀσφαλῶς δὲν δικαιολογεῖ καὶ μόνον εἰς πρακτικοὺς πολιτικοὺς λόγους, ἴσως καὶ εἰς ἔλλειψιν προοπτικῆς τῆς ἐξελίξεως νὰ ὀφείλεται ἡ κατάτμησις αἴτη. Τούναντίον εἰς τὰς ἀσφαλίσεις τῶν μεταλλωρύχων παλαιόθεν ἐλειτούργησε

1) Ἡ ἀσφάλις κατὰ τῆς ἀσθενείας διὰ τοῦτο εἶναι ἡ προεξάρχουσα μορφή τῆς Κ.Α. καὶ διότι αἱ παροχαὶ αὐτῆς εἶναι αἱ περισσότερον ἰκανοποιητικαὶ κασῶν τῶν λοιπῶν. Εἰς τὴν ἀσφάλισιν δὲ πάλιν ταύτην τῆς ἀσθενείας προεξάρχει ἡ Γερμανία ἢ τὸν νόμον ἠκολούθησεν ἐν πολλοῖς καὶ ὁ Γαλλικὸς νόμος τῆς 5 Ἀπριλίου 1928.

σύστημα οὐσιωδῶς ἐνιαῖον (Reichsknappschaft), τὸ ὁποῖον συνήνωσεν ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἀσφαλίσεως, πλὴν τῶν τοῦ ἀτυχήματος καὶ ἀνεργίας. Καὶ τὸ σύστημα αὐτὸ δὲν προήχθη ἀπὸ αὐτόβουλον διάθεσιν τοῦ νομοθέτου, ἀλλὰ διεμορφώθη ὡς προϊόν μακρῶς ἐξελικτικῆς διαδικασίας.

Περιμάχητον ζήτημα ἔτι εἶναι τὸ τῆς κατὰ περιφερείας ἢ ἐπαγγέλματα ἢ ἐκμεταλλεύσεις διαρθρώσεως. Καὶ τὰ τρία συστήματα ταῦτα ἔχουν τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατ' αὐτῶν, ἀναλόγως τῆς ἐξελίξεως τῶν κατὰ τόπους οἰκονομικῶν συνθηκῶν, τῆς ἐναλλαγῆς τοῦ ἐπαγγέλματος, τῆς ἐμφανίσεως νέων καὶ τῆς ἐξαφανίσεως παλαιῶν ἐπαγγελμάτων, τῆς εὐχεροῦς ἢ μὴ μετατοπίσεως τῶν ἐργαζομένων καὶ εἴ τι ἄλλο. Γενικῶς ὅμως δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ περιφερειακὴ ἀρχὴ παρουσιάζει μεγαλύτεραν ἐξάπλωσιν, λόγῳ τῆς βασικῆς τάσεως τῆς σημερινῆς οἰκονομικῆς ἐξελίξεως πρὸς συγκέντρωσιν. Ἡ συγκέντρωσις αὕτη τῶν διαφορωτάτων εἰδῶν ἐργασίας δὲν λαμβάνει πολὺ ὑπ' ὄψιν αὐτῆς τοὺς κατ' ἐπάγγελμα κινδύνους, στηρίζεται δὲ πάντως ἐπὶ εὐφρίας ἀλληλοεξισωτικῆς βίσεως. (Ὅτω περὶου καὶ ἡ ἰδιωτικὴ ἀσφάλις διὰ τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀντασφαλίσεως, ἠδρύνθη εἰς σχεδὸν παγκόσμιον ἐπίπεδον καὶ εὐρύτατα ἐξίσωσε τοὺς διαφοροὺς κινδύνους. Τοιοῦτοτρόπως καθίσταται δυνατόν νὰ ὑπολογισθῶν μέχρι σημείου τινὸς οἱ παντοειδεῖς κίνδυνοι, καθ' ὅλας αὐτῶν τὰς ἐκδηλώσεις, χωρὶς βεβαίως νὰ παραμεληθῶν πλήρως καὶ αἱ ὑπὸ τῆς ἐπαγγελματικῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ διαρθρώσεως ὑφιστάμεναι, ἰδίως εἰς παλαιότερας ἐποχὰς διαρρηθμίσεις.

Τὸν τελευταῖον λόγον διὰ τὴν κατ' ἐπάγγελμα ἢ περιφέρειαν ὀργάνωσιν τῆς ἀσφαλίσεως, μῖς δίδουν ὁ χαρακτὴρ καὶ ὁ τρόπος τῆς ὀργανώσεως τῆς ἐργασίας. Ὅπου ἔχει προχωρήσει εὐρέως ὁ καταμερισμὸς τῆς ἐργασίας καὶ ἔχουν διαμορφωθῆ καθαρῶς γεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων ἐπαγγέλματα, ἐκεῖ προσιδιάζει μᾶλλον τὸ σύστημα τῆς κατ' ἐπάγγελμα ἀσφαλίσεως. Ὅπου τοῦναντίον ἔχομεν μᾶλλον συνένωσιν ἐργατικῶν ἰδιοτήτων καὶ συχνὴν ἐναλλαγὴν ἐπαγγέλματος, ἐκεῖ ἐνδείκνυται ἡ περιφερειακὴ ἀρχή. Τὴν ἀντίθεσιν τῶν δύο τούτων ἀρχῶν παριστᾷ ἐν Γερμανίᾳ ἐκδήλως ἡ ἀσφάλις τῶν ἐπαγγελματιῶν. Ἡ Κ. Α. ἡ ὁποία στηρίζεται εἰς τὴν ἐκ παραδόσεως διάρκειον τῶν ἐπαγγελμάτων, συντελεῖ εἰς τὴν σύσφιγξιν καὶ διατήρησιν κινδυνευόντων νὰ διαλυθῶν ἐπαγγελμάτων, ἐνῷ τοῦναντίον ἡ Κ. Α. ἡ βυσιζομένη εἰς τὴν περιφερειακὴν ὀργάνωσιν συντελεῖ εἰς τὴν ἐλευθερωτέραν κυκλοφορίαν ἀπὸ ἐπαγγέλματος εἰς ἐπάγγελμα, τὴν ὁποίαν τὰ ὀργανωμένα κατ' ἐπάγγελμα ταμεῖα παρεμποδίζουν πως.

Ἡ τρίτη ἀρχὴ τῆς κατ' ἐκμεταλλεύσεις ὀργανώσεως μετέχει ἀμφοτέρων τῶν ἄνω. Διότι εἰς αὐτὴν ἔχομεν ὀργάνωσιν μέχρι σημείου τινὸς κατ' ἐπάγγελμα, διότι μία κυρία καὶ καθοριστικὴ ἐπαγγελματικὴ ὁμάς θὰ ἀποτελέσῃ τὴν βίσιν τῆς κατ' ἐπιχειρήσεις ὀργανώσεως, ἐνῷ ἀπ' ἑτέρου ἔχομεν συνένωσιν εἰς τὴν τοιαύτην κατ' ἐκμεταλλεύσιν ἀσφάλισιν διαφόρων κινδύνων.

Ἡ ἐπιστήμη τῆς Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως, μὴ ἀποβλέπουσα εἰς τὴν Κ. Α. ὡς μέσον ἐπαγγελματικῆς ἢ ἄλλης τινὸς χρησιμοποίησεως, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν καθαρὰν ἀσφαλιστικὴν πρόθεσιν, ὀφείλει νὰ ἀποφανθῇ μεταξὺ τῶν τριῶν τούτων ἀρχῶν, ὑπὲρ ἐκείνης, ἢ ὅποια κατὰ τὴν ἀσφαλιστικὴν οἰκονομίαν εἶναι ἢ προσφορωτέρα. Τὸ βασικὸν δὲ πρόβλημα ἐν προκειμένῳ εἶναι ἡ παρακολούθησις γενικῶς τοῦ νόμου τῶν μεγάλων ἀριθμῶν. Πᾶσα δηλαδὴ ἀσφαλιστικὴ κοινότης, εἰς οἵανδήποτε ἐκ τῶν ἄνω τριῶν ἀρχῶν καὶ ἂν στηρίζεται, ὀφείλει νὰ ἔχη ἱκανὸν ἀριθμὸν μελῶν, ὥστε νὰ διαμορφώσῃ ἰσοσταθμιζομένην οἰκονομίαν ἐσόδων καὶ ἐξόδων, σύμφωνα πρὸς τὸν νόμον τῶν πιθανοτήτων. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει δὲν ἔχει ἐπιστημονικῶς ἐδραιωθῆ. Ἐπομένως πάντες αἱ ἀσφαλιστικοὶ κλάδοι, οἵτινες παρέχουν συντάξεις, ὡς ὁ τῆς ἀναπηρίας, πρέπει νὰ θεμελιῶνται εἰρῶς εἴτε τοπικῶς εἴτε ἐπαγγελματικῶς εἴτε κατ' ἐχμεταλλεύσεις. Ἰδίως μάλιστα ὅταν ἐφαρμόζεται καὶ τὸ σύστημα τῆς ἀνακατανομῆς τῶν δαπανῶν, ὁπότε πρέπει ἡ ἀσφαλιστικὴ κοινοπραξία νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντικρῦσῃ πάντα τὰ μεγάλα βάρη τῶν παντοειδῶν ἀπροόπτων. Διότι πᾶσα οἰκονομικὴ ἀνατροπὴ εἰς στενὸν κύκλον ἀσφαλιζομένων, σημαίνει ἀφ' ἑνὸς μὲν μείωσιν τῶν ἐσόδων, ἀφ' ἑτέρου δὲ αὐξήσιν τῶν δαπανῶν.

Ἡ ἀσφαλιστικὴ ἐπιστήμη κατὰ ταῦτα ἀπαιτεῖ ὅπως ἡ Κοινότης τοῦ Κινδύνου χρονικῶς, τοπικῶς καὶ ἐπαγγελματικῶς νὰ εἶναι εἰρῶς διαρρυθμισμένη, ἀπαράλακτα ὅπως ἡ ἰδιωτικὴ ἀσφάλισις διὰ τῆς ἀντασφαλίσεως ἔχει ἐπεκτείνει εἰς εὐρύτατα πεδία τοὺς διασφαλιζομένους κινδύνους. Διότι ὁ μέγας ἀριθμὸς, ἡ ἐπιστημονικὴ δηλαδὴ ἀσφαλιστικὴ βίασις, δὲν εἶναι διακόσμησις τις εἰς τὴν ἀσφάλειαν, ἀλλὰ ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος αὐτῆς (1).

Τέλος πρέπει νὰ χωρίσωμεν τὴν διοικητικὴν ἀπὸ τὴν δημοσιονομικὴν διάρθρωσιν τῆς Κ. Α., ὅπως τοῦτο γίνεται καὶ εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ἀσφάλισιν. Ἡ διοικητικὴ διάρθρωσις πρέπει νὰ εἶναι ὅσον τὸ δυνατόν πλησίον τοῦ ἀσφαλιζομένου καὶ νὰ ἐποπτεύῃ αὐτόν. Τὸ ἰδεῶδες ἐνταῦθα εἶναι ὁ ἠσφαλισμένος νὰ ἀναφέρεται δι' ὅλας τὰς περιπτώσεις εἰς τὴν αὐτὴν κατωτάτην βαθμίδα, ὥστε νὰ εἶναι αὐτόθι γνωστός. Τὸ δημοσιονομικὸν ἐπιοκοδόμημα ὅμως τῆς τοιαύτης ἐξόχως ἐφορευτικῆς ἀσφαλίσεως, πρέπει νὰ εἶναι ὅσον τὸ δυνατόν εἰρύτερον.

Γ. Μορφαι Λειτουργίας.— Εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν φορέων τῆς Κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως, τῶν ὀργάνων δηλαδὴ ἐκείνων, τὰ ὅποια διοικοῦν τὴν ὄλην ἀσφάλισιν, ἀποτυπῶνται περισσότερο ἀπὸ οἵανδήποτε ἄλλην διαρρυθμίσιν τῆς Κ. Α., ἡ ἔθνηκὴ ἰδιοσυστασία ἐνὸς λαοῦ, καθὼς καὶ αἱ ἐπιρροαί, τὰς ὁποίας ἐξασκοῦν τὰ διάφορα στρώματα τοῦ λαοῦ. Ἐναντι τῶν ὑπὸ τῶν διαφόρων τάξεων ἀντιπροσωπευομένων συμφερόντων, ἡ ἐπιμονὴ τοῦ ἐπιστημονικῶς μόνον ἐρευνῶντος τὰ ζητήματα θεωρητικοῦ, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ

1) Manes ἐνθ' ἀν. III⁶ σελ. 230.

ἀντιμετρηθῆ οὐδαμῶς. Πρὸς τούτοις παίξει σπουδαῖον ρόλον ἡ δύναμις τῶν ὑπαρχόντων ἤδη φορέων ἀσφάλισεως καὶ ἡ διάθεσις αὐτῶν διὰ τὴν περαιτέρω σταδιοδρομίαν των, ἀνεξαρτήτως τῶν συνηγορούντων ἢ μὴ πρὸς τοῦτο οἰκονομικῶν λόγων (I).

Ἡ δρῆσις τῶν φορέων τούτων συνίσταται πρὸ παντὸς εἰς τὸν ὑπολογισμὸν καὶ τὴν εἰσπραξιν τῶν εισφορῶν, τὸν ὑπολογισμὸν καὶ τὴν καταβολὴν τῶν ἀσφαλιστικῶν παροχῶν καθὼς καὶ τὸν ἔλεγχον τῶν ἀσφαλιζομένων καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων των. Ὡσαύτως οἱ φορεῖς φροντίζουν ὕπως προλαμβάνουν τὴν ἐπέλευσιν τῶν ἀσφαλιστικῶν περιπτώσεων διὰ διαφωτισμοῦ, ἰδρύσεως προληπτικῶν διαρρυθμίσεων, κοινοπραξιῶν μετ' ἄλλων συναφῶν ὀργανώσεων, νοσοκομείων κλπ. Περαιτέρω ἡ διοικήσις τῆς περιουσίας τῆς Κ.Α., τῆς ὁποίας οἱ τόκοι μετὰ τῶν εισφορῶν καὶ τῶν κρατικῶν παροχῶν ἀποτελοῦν τὰς πηγὰς τῶν ἐσόδων τῆς Κ.Α., διενεργεῖται ὑπὸ τῶν ἀσφαλιστικῶν φορέων. Αἱ δαπάναι τῶν φορέων περιστρέφονται εἰς τὰ ἔξοδα τῆς διοικήσεως καὶ εἰς τὰς διὰ τὴν πρόληψιν τῶν ἀτυχημάτων τοιαύτας.

Ἡ λειτουργία τῶν φορέων τούτων ἐπιτελεῖται εἴτε διὰ κρατικῶν ὀργάνων, εἴτε δι' ἀντιπροσωπείας τῶν ἠσφαλισμένων, εἴτε τῶν ἐργοδοτῶν, εἴτε μικτοῦ συστήματος καὶ ἐκ τῶν τριῶν.

Ἡ σπανιωτέρα περίπτωσις εἶναι ἡ τῆς κρατικῆς διοικήσεως (Βουλγαρία, Ἰαπωνία), συνηθέστερον δὲ τὸ σύστημα τῆς αὐτοδιοικήσεως ὑπὸ κρατικὴν ἐποπτείαν. Εἰς τὴν ἀσφάλισιν κατὰ τοῦ ἀτυχήματος ἔχομεν καὶ τὴν μορφήν τῆς ἰδιωτικῆς ἐπιχειρήσεως, εἰς ἣν ἀσφαλιζονται οἱ ἐργοδοταί.

Παρ' ἡμῶν ἔχομεν τὸ σύστημα τῆς αὐτοδιοικήσεως με κρατικὴν συμμετοχὴν καὶ ἐποπτείαν, ἡ ὁποία καταλήγει εἰς οὐσιώδη μείωσιν τῆς αὐτοδιοικήσεως καὶ ἐπικράτησιν τῶν κρατικοεργοδοτικῶν ἀντιλήψεων.

Δ. Χρηματοδότησις.—Κατὰ τοὺς καιωτέρω τρόπους εἶναι δυνατόν νὰ ἐξευρεθοῦν τὰ ἀπαιτούμενα ὑλικὰ μέσα.

1. Ὁ ἐργάτης πληρῶνει ὅλα τὰ ἔξοδα.

2. Ὁ ἐργοδότης » » » »

3. Ὁ ἐργάτης » ἀλλὰ καὶ τὸ κράτος (ἢ ἡ κοινότης) συνεισφέρουν ποσόν τι.

4. Ὁ ἐργοδότης καὶ τὸ κράτος συνεισφέρουν διὰ τὴν ἀσφάλισιν.

5. Ὁ ἐργάτης καὶ ὁ ἐργοδότης συνεισφέρουν ἀπὸ κοινῶν.

6. Ὁ ἐργάτης καὶ ἐργοδότης φέρουν πρὸ παντὸς τὸ βῆρος, συνεπικουροῦν δὲ καὶ δημόσια ἐπιδόματα.

Ἡ ἀποκλειστικῶς ἐκ μέρους τῶν ἐργατῶν ἢ ἐργοδοτῶν ἀσφάλις δὲν συναντᾶται. Συνήθως ἔχομεν ἀμφοτέρωθεν εἰσφοράς, συνεπικουροῦντος καὶ τοῦ Κράτους.

1) Ἐν Γερμανίᾳ ὑπάρχουν περὶ τοὺς τριάκοντα διάφοροι τύποι κοινωνικῶν ἀσφαλιστικῶν φορέων.

Ἐφ' ὅσον δὲ τὸ κράτος συνεπικουρεῖ ἀπλῶς, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ τοῦτο ὡς Κρατικὴ πρόνοια, ἀλλὰ παραμένει Κοινωνικὴ ἀσφάλις.

Αἱ εἰσφοραὶ τῆς ἀσφαλίσεως ἀποτελοῦν ἓν μέρος τῶν ἐξόδων τῆς ἐργασίας. Ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἐπομένως εἶναι τὸ αὐτὸ ἂν καταβάλλονται αὐταὶ ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ ἐργοδότη, χωρὶς νὰ ὑπολογίζονται οὔτε κἰν εἰς τὸν μισθόν, εἴτε συνυπολογίζονται εἰς τὸν μισθόν, ἀφαιροῦνται ὅμως πρὸ τῆς καταβολῆς αὐτοῦ, εἴτε μετὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ μισθοῦ καταβάλλονται ὑπὸ τοῦ ἐργάτου. Καὶ οἱ τρεῖς αὐτοὶ τρόποι συναντῶνται, χωρὶς νὰ μετατρέπεται κατὰ τελευταῖον λόγον ἡ οὐδαιστικὴ ἐπιβάρυνσις. Οἱ διάφοροι ὅμως ἀνωτέρω τρόποι ἔχουν διοικητικὴν καὶ ψυχολογικὴν σημασίαν διάφορον. Ἀναλόγως τοῦ ἂν ὁ ἐργοδότης ἢ ὁ ἐργάτης καταβάλλει τὰς εἰσφοράς, διαμορφοῦται ἡ ὑπερίσχυσις τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου εἰς τὴν διοίκησιν τῶν φροσέων τῆς ἀσφαλίσεως. Ὅταν εἰς τὴν ἀσφάλισιν τοῦ ἀτιχήματος καταβάλλονται τὰ ἐξόδα ὅλα ὑπὸ τῶν ἐργοδοτῶν, τότε αὐτοὶ διοικοῦν μόνον τὸν τοῦ ἀσφαλιστικοῦ φροσέου. Μάλιστα ἔχομεν εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν, παρέμβασιν τῆς ἰδιωτικῆς (τῶν ἀτιχημάτων) εἰς τὴν Κοινωνικὴν ἀσφάλισιν.

Εἰς τὴν ἀσφάλισιν κατὰ τῶν ἀσθενειῶν εὐρίσκομεν συχνότατα τὴν ἐπικρίτησιν τῶν ἐργατῶν, ἀναλόγως δὲ συνεισφέρουν ὀλόκληρον ἢ τὸ μέγιστον μέρος τῶν εἰσφορῶν αὐτῶν. Ὅπου δὲ καὶ τὸ κράτος συμμετέχει, ἐκεῖ ἐκπροσωπεῖται καὶ τοῦτο, ἐνίοτε μάλιστα ἔχει καὶ τὴν ὅλην διοίκησιν.

Ὅχι ὅμως μόνον δυναμικὴν ἀλλὰ καὶ ψυχολογικὴν σπουδαιότητα κέκτηται τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἐργάτης δέον νὰ συνεισφέρῃ εἰς τὴν Κ.Α. διὰ νὰ γνωρίζῃ νὰ ἐκτιμᾷ τὰς ὑπηρεσίας τῆς καὶ νὰ μὴ θεωρῇ αὐτὰς ὡς δωρεὰν παρεχομένης αὐτῷ, καὶ νὰ τὰς περιφρονῇ.

Ἐνίοτε μάλιστα τὸ ποσοστὸν τῆς συμμετοχῆς ρυθμίζει καὶ τὸ ποσοστὸν τῆς ἐν τῇ διοικήσει ἐπιρροῆς, τὸ ἀναλογοῦν εἰς ἑκατέραν μερίδα, καίτοι δὲν δύναται τοῦτο νὰ θεωρηθῇ ὡς ὀρθόν (1).

Καθόσον μάλιστα ἐθίσασμεν τὸν ἐργάτην, αὐτὸς ὁ ἴδιος νὰ καταβάλῃ ἓνα μέγα μέρος τῶν ἐξόδων τῆς Κ. Α., κατὰ τοσοῦτον ἐξυπνῶμεν ἐν ἑαυτῷ τὸ πνεῦμα, ὅτι ἡ ἀσφάλις εἶναι θεσμὸς ἰδίῳ καμάρῳ δημιουργηθεὶς καὶ ἐπομένως πρέπει νὰ διαφυλλίτῃ αὐτὸν ἀπὸ παρεκτροπᾶς καὶ παραβιάσεις καὶ προσδίδη εἰς αὐτὸν τὴν δέουσαν εἰς τοιαύτας συναλλαγὰς ἠθικὴν ὑπόστασιν. Καθόσον πάντες οἱ ἐργάται συνεισφέρουν εἰς τὴν Κ. Α., κατὰ τοσοῦτον ἡ ψευδασθένεια καὶ τὸ «Κυνήγιον τῆς ράντας» ὑποχωροῦν.

Θὰ ἦτο ὅμως πάλιν ἐσφαλμένον νὰ ἀποξενώσωμεν τελικῶς καὶ τὸν ἐργοδότην ἀπὸ τῆς Κ.Α. Ὁ ἐργοδότης πρέπει καὶ αὐτὸς διὰ τῆς συμμετοχῆς του εἰς τὰς εἰσφοράς, νὰ ἐπιζητήσῃ νὰ προλάβῃ τὰς ἀφορμὰς τῶν Κ.Α. καὶ νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἡ ὑπέρομετρος ἀνάλωσις τῶν δυνάμεων τῶν παρ' αὐτῷ ἐργαζομένων ἐργατῶν, θὰ ἔγη συνετείας οἰκονομικῆς ἐπιβαρύνσεως τῆς ἐπιχειρήσεώς του. Οὔτε εἶναι ὀρθόν νὰ πιστευθῇ ὅτι μόνον τῶν οἱ ἐργάται

1) Manes ἐνθ' ἀνωτ. III' σελ. 241.

δύνανται εἰς παρομοίας περιστάσεις νὰ ἐπιτύχουν ἀνωτέρους μισθοὺς, λόγω τῶν σοβαρῶν ζημιῶν ἕς ὑφίστανται. Μάλιστα ὅταν ἔχωμεν περίπτωσιν ὑπερφοῦρας ἐργασίας. Ἡ συμβολή ἐπομένως τῶν ἐργοδοτῶν δι' εἰσφορῶν, ἀναλόγως τοῦ κινδύνου, καὶ τὸν κίνδυνον τοῦτον περιορίζει σχετικῶς καὶ τοὺς ἀγῶνας τῆς ἐργασίας διαμορφοῖ ἠπιωτέρους.

Δὲν ὑπάρχει κανὲν πεδίου τῆς Κ. Α., τὸ ὅποιον νὰ ποικίλῃ τόσον διεθνῶς, ὅσον τὸ τῆς κατανομῆς τῶν εἰσφορῶν.

Εἰς τὴν Ἀσφάλισιν κατὰ τῶν ἀσθενειῶν διανέμονται αἱ εἰσφοραὶ κατὰ τὸ ἡμισυ μεταξὺ ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν ἐν Γαλλίᾳ, Λεττανίᾳ, Οὐγγαρίᾳ, Νοτιοσλαβίᾳ, Τσεχοσλοβακίᾳ. Τὰ 2/3 καταβάλλον οἱ ἐργάται τὸ 1/3 οἱ ἐργοδοτοὶ ἐν Αὐστρίᾳ, Γερμανίᾳ, Λουξεμβούργῳ. Ἐν Ρουμανίᾳ οἱ ἀσφαλιζόμενοι πληρώνουν ὁλόκληρον τὸ ποσὸν τῶν εἰσφορῶν, ἐν Ρωσίᾳ δὲ ὑποχρεοῦνται πρὸς τοῦτο αἱ ἐπιχειρήσεις (1).

Εἰς τὴν ἀσφάλισιν κατὰ τοῦ ἀτυχήματος ἔχωμεν μεγαλυτέραν ὁμοιομορφίαν, διότι ἐνταῦθα κατ' ἔξοχὴν οἱ ἐργοδοτοὶ εἶναι ὑπόχρεοι πρὸς τοῦτο. Καθότι ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀσφάλισιν κατὰ τῆς ἀνεργίας ἐν Γερμανίᾳ καὶ εἰς ἄλλα τινὰ κράτη, καταβάλλουν οἱ ἐργάται τὸ ἡμισυ, ἐν Αὐστρίᾳ τὰ 2/3, ἐν Μεγάλῃ Βρετανίᾳ τὸ 1/3, ἐν Πολωνίᾳ τὸ 1/6. Πάντως δὲν θὰ ἦτο ἀσκοπον, ὅπως εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ἀσφάλισιν συμμετέχει τῶν κερδῶν ἐνίοτε ὁ ἀσφαλιζόμενος, οὔτω καὶ ἐνταῦθα, πρὸς περιορισμὸν τῶν ὑποκειμενικῶν κινδύνων, νὰ ἐδίδοτο βραβεῖόν τι, ἐν εἶδη ποσοστῶν, διὰ τοῖς μὴ κάμνοντας ὅπωςδήποτε χρῆσιν τῆς ἀσφαλίσεως.

Ἡ συμβολὴ τοῦ Κράτους δύναται νὰ λάβῃ χώραν ὡσαύτως κατὰ διαφοροὺς τρόπους. Εἴτε ἐπ' ἀνταλλάγματι, εἴτε ἄνευ τοιούτου, ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως (πληρωμὴ συντάξεως, πώλησις ἀσφαλειοσήμεων ἄνευ ἀμοιβῆς, διαδικασία ἀτελῆς κλπ.) Ἡ συμβολὴ τοῦ κράτους δύναται περαιτέρω νὰ κατανέμεται μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων καὶ αὐτοῦ ἀνὰ 1/3, ἢ νὰ συνίσταται εἰς καθωρισμένην τινὰ ποσότητα δι' ἑκάστην σύνταξιν. Τὸ κράτος δύναται ἀκόμη νὰ ἐγγυηθῇ τὸν ἀσφαλιστικὸν φορέα, διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεών του, ἢ νὰ παράσχῃ ὑποχρεωτικῶς δάνειον, τὸ ὅποιον συνήθως καὶ δὲν ἐπιστρέφεται.

Καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐπιμέτρησιν τῶν μισθῶν, διὰ τὰς ἀσφαλιστικὰς ἀνάγκας, λαμβάνει χώραν ἐνταῦθα τυποποιήσεις τις, κατὰ ὄρισμένα σχήματα. Τὸ κατ' οὐσίαν λοιπὸν κυμαινόμενον ἡμερομίσθιον θεωρεῖται ὡς

1) Ἐν Γαλλίᾳ ἐκαινοτόμησεν ὁ νόμος τοῦ 1930, καθόσον ὁ ἀσφαλιζόμενος καταβάλλει τὰ 15-20 ο)ο τῆς ἀμοιβῆς τοῦ ἱατροῦ καὶ τὰ 15 ο)ο τῆς ἀξίας τῶν φαρμάκων. Ἐν Γερμανίᾳ ὠρίσθη τοιαύτη συμμετοχὴ 10 ο)ο διὰ τοὺς ἀσφαλιζόμενους, δὲν ἐφηροδόσθη ὁμοῦς. Κατὰ τὸ 1931 εἰσῆχθη πάλιν καὶ ἐνταῦθα τέλος τι διὰ τὴν χρησιμοποιοῦσιν τῆς ἀσφαλίσεως κατὰ τῶν Ἀσθενειῶν (ἱατρός, φάρμακα), μὲ ἀποτελέσματα ὑπὲρ τῆς Ἀσφαλίσεως, καθόσον δὲν ἀπησχολοῦντο ἀσκόπως ἱατροὶ καὶ φαρμακοποιοί. Πάντως καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν, εἶναι δυνατόν νὰ λάβῃ χώραν μετακύλις τοῦ ἐπιβληθέντος ποσοστοῦ τούτου.

σταθερά τις χρονικῶς πάντοτε, ποσότης. Ὡσαύτως περαιτέρω ἢ ποσότης αὕτη κλιμακίζεται κατὰ ομάδας ἀμοιβῆς, συνεισφερούσας ἀναλόγως. Ἀνώτατόν τι ὄριον πρέπει πάντως νὰ καθορισθῆ, διὰ νὰ μὴ χάσῃ τὴν σημασίαν τῆς ἢ Κ.Α., ὡς ἀσφάλις τοῦ ἐλαχίστου συντηρήσεως. Ἀληθὲς ὅμως εἶναι ὅτι τὸ ὄριον τοῦτο διαρκῶς καὶ ἐπεκτείνεται, ἰδίως εἰς τὴν ἀσφάλισιν κατὰ τοῦ ἀτυχήματος, διὰ νὰ συμπεριληφθοῦν εἰς τὰς εἰσφορὰς καὶ αἱ ὑψηλότερον ἀμειβόμενα ἐργατικαὶ ομάδες.

Αἱ εἰσφοραὶ εἰς τὴν Κ. Α. ὑπολογίζονται, ὡς δαπάνη τῆς ἐργασίας, ἐπὶ τῇ βίσει τοῦ ὕψους τοῦ μισθοῦ. Κατὰ τῆς ἀντιλήψεως ταύτης ἀντιτίθεται ἡ ἐπιστήμη (1), καθόσον αἱ εἰσφοραὶ αὗται τῆς Κ.Α. δὲν εἶναι συνάρτησις τοῦ μισθοῦ, ἀλλὰ τοῦ κινδύνου, ὁ ὅποιος κατὰ μέρος μόνον ἵσχηται ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ἡμερομισθίου. Οὔτω π. χ. εἰς τὴν ἀσφάλισιν κατὰ τῆς ἀσθενείας ἐν Γερμανίᾳ ἠρτηνται αἱ τοῖς μετρητοῖς παροχαὶ ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ἡμερομισθίου, ὅχι ὅμως καὶ αἱ εἰς εἶδος παροχαί. Θεωρητικῶς ἡ πιθανότης ἐπελεύσεως ζημίας ἐπὶ ὁμάδος τινός, εἶναι τελείως ἀσχετος ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ἡμερομισθίου αὐτῆς· οὔτε οἱ κατώτεροι ἐργάται ὑπόκεινται εἰς μείζονας κινδύνους, τὸ πολὺ νὰ ἐπηρεάζεται ἢ ἔκτασις τῆς ζημίας ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ἡμερομισθίου.

Ἡ πιθανότης τοῦ κινδύνου δὲν εἰρίσκεται εἰς ἀντίστροφον σχέσιν πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ ἡμερομισθίου. Ὑψηλοὶ μισθοὶ παρέχονται οὐχὶ σπανίως διὰ ὑπερβολικὴν κόπωσιν, μεγάλους κινδύνους, ἐπέρμετρον φυσικῶν ἀνάλωσιν, κίνδυνον ἀνεργίας, ἐνῶ ἀνιστροφῶς χαμηλὰ ἡμερομισθία οὐχὶ σπανίως ὑποδηλοῦν σταθερωτέραν, ἀκίνδυνον, εὐχερροστέραν ἐργασίαν. Μεγαλυτέρας πιθανότητος κινδύνων δύνανται νὰ ἐπιδείξουν εἰδικῶς μόνον οἱ ἀνεργοί, ἢ οἱ ἐλάχιστα ἀμοιβόμενοι ἐργάται, λόγῳ τῆς οἰκονομικῆς ἐξαθλιώσεως αὐτῶν. Οἱ καλύτερον ἀμοιβόμενοι ἐργάται εἶναι περαιτέρω ἀπαιτητικώτεροι ἀπὸ τὴν ἀσφάλισιν καὶ συχνότερον κἀμνον χρῆσιν, ἔστω καὶ τῶν μικροτέρων παροχῶν αὐτῆς. Πάντως ἐφόσον πρόκειται περὶ ἀσφαλιστικῶν παροχῶν ἐπιμετρομένων ἀναλόγως τῶν εἰσφορῶν, τὸ ὕψος τοῦ ἡμερομισθίου εἶναι τὸ προσφορώτερον μέτρον πρὸς τοῦτο. Ἐπομένως εἰς τὰ ἀσφαλιστικὰ συστήματα, εἰς τὰ ὁποῖα παρέχονται αἱ αὗται παροχαὶ ἀντὶ εἰσφορῶν ἐπιμετρομένων ἀναλόγως τοῦ μεγέθους τοῦ ἡμερομισθίου ἢ ἔστω καὶ κλιμακωτῶς ἐνυπάρχει ἰκανῶς ὁ χαρακτήρ τῆς Κοινωνικῆς προνοίας. Εἰς τὸ ἡμερομισθιον συνυπολογιστέα τυγχάνουν καὶ αἱ παντοειδεῖς εἰς εἶδος, ἐξυπηρέτησιν, συμμετοχὴν εἰς κέρδη καὶ λοιπαὶ παροχαὶ τοῦ ἐργοδότη πρὸς τὸν ἐργάτην (2).

Τὴν εὐθύνην διὰ τὰς καταβολὰς τῆς ὑποχρεωτικῆς Ἀσφαλίσεως ἔχει ὁ ἐργοδότης καὶ διὰ τὰ ὑπὸ τῶν ἐργατῶν ὑφειλόμενα. Δικαιοῦται ὅμως νὰ παρακρατήσῃ τὰ ποσοστὰ ταῦτα κατὰ τὴν πληρωμὴν. Ἐφόσον πρόκειται

1) Manes ἐνθ' ἀν. III' 243.

2) Διὰ τοῦτο ἡ γερμανικὴ Κ.Α. ὀμιλεῖ περὶ ἀποζημιώσεως (Entgelt), οὐχὶ δε ἡμερομισθίου.

περὶ δικαιουμένων εἰς τὴν ἀσφάλισιν, οἵτοι καταβιάλλουσι πλήρως τὰς εἰσφοράς των. Στενῶς συνδέεται μὲ τὴν γενικὴν χρηματοδότησιν τῆς Κ. Α., τὸ πρόβλημα τῆς ἀντασφαλίσεως. Τοῦτο ἀναλύεται εἰς χρονικόν, τοπικόν, ἐπαγγελματικόν.

Ἡ χρονικὴ ἀντασφάλις θὰ ἐσήμαινε διαμόρφωσιν ἀποθεματικῶν. Τότε ὅμως, ἰδίως εἰς ἐποχὰς οικονομικῶν ἀναγκῶν, αἱ εἰσφοραὶ θὰ ἦσαν πολὺ μεγάλαι.

Ἡ τοπικὴ ἀντασφαλιστικὴ συνένωσις εἶναι εὐχερεστέρα. Εἰς τὴν ἀσφάλισιν κατὰ τῆς ἀνεργίας μάλιστα, δύναται νὰ ἐπεκταθῇ ἡ τοπικὴ αὕτη συνεργασία, ἀπὸ τὰ τοπικὰ γραφεῖα εὐρέσεως ἐργασίας ὑπὲρ σύμπαν τὸ κράτος.

Ἡ μᾶλλον διαμιφροβητουμένη εἶναι ἡ κατὰ κλάδους ἢ ἐπάγγελμα ἀντασφάλις. Ἰδίως διὰ τὴν ἀνεργίαν εἶναι τὸ μᾶλλον περίπλοκον ζήτημα. Ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς παρουσιάζει πλείστας ὕσας δυσχερείας, ἕνεκα τῶν διαφόρων συμφερόντων.

Ἡ διαφορὰ ἡλικίας, γένους, ἕτηκοότητος δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν γενικῶς, τοῦτο δὲ συμβαίνει καὶ εἰς τὰς ἑλληνικὰς κοινωνικὰς ἀσφαλίσεις.

Ε. Ἀσφαλιστικοὶ παροχαί.—Αἱ ἀσφαλιστικαὶ παροχαὶ ρυθμίζονται φυσικῶς, ἀναλόγως τῶν ἀποκαθισταμένων ἀναγκῶν. Ἡ ἀνάγκη δύναται νὰ παρουσιασθῇ εἴτε ὡς δαπάνη (δι' ἰατρὸν ἢ νοσοκόμον, φάρμακα, νοσοκομεῖον, κηδεῖαν καὶ εἴ τι ἄλλο), εἴτε ὡς ἐλάττωσις ἢ πλήρης ἀπώλεια τοῦ εἰσοδήματος (ἕνεκα βλάβης ἢ ἐλαττώσεως τῶν σωματικῶν δυνάμεων, ἀνεργίας κλπ.).

Ἡ παροχὴ δύναται νὰ εἶναι πλήρης ἀποκατάστασις τῆς ζημίας ἢ μερικὴ. Τὸ ἰδεῶδες ἐν προκειμένῳ θὰ ἦτο ἡ πλήρης ἀποκατάστασις, ὄχι μόνον προκειμένης ἀσθενείας ἀλλὰ καὶ οικονομικῆς ζημίας. Τὸ συνήθως ὅμως πραγματοποιούμενον ἀπὸ ψυχολογικοὺς καὶ οικονομικοὺς λόγους, εἶναι ἡ ἐν μέρει ἀποκατάστασις, ἐφόσον δὲν πρόκειται φυσικῶς περὶ ἀσθενείας.

Αἱ παροχαὶ αὗται φύσεως εἴτε ἀποκαταστατικῆς, θεραπευτικῆς ἢ προνοητικῆς δύνανται νὰ καταβληθοῦν εἴτε εἰς χρῆμα (συνήθως ἐπιδόματα ἢ συντάξεις, σπανίως εἰς καταβολὴν ποσοῦ τινος κεφαλαίου) ἢ εἰς εἶδη ἢ ὑπηρεσίας.

Αἱ εἰς εἶδος ἢ ὑπηρεσίας παροχαὶ εἶναι παντοειδεῖς ἰατρικαὶ κλπ. ὑπηρεσίαι. Αἱ παροχαὶ αὗται πραγματοποιοῦνται ἐπὶ τῇ πληρῶσει ὠρισμένων ὑποχρεώσεων τοῦ ἀσφαλιζομένου, τῶν ὁποίων αἱ κυριώτεραι εἶναι ὅτι τὸ ἀξιῶν ταύτας πρόσωπον ὑπάγεται εἰς τὸν κύκλον τῶν ὑποχρεωτικῶς ἢ ἐθελουσίως ἀσφαλιζομένων προσώπων καὶ ὅτι ἐπέστη ἡ ἀσφαλιστικὴ περίπτωσις. Εἰδικωτέρα ἄλλα γεγονότα περαιτέρω εἶναι, ἡ πάροδος ὠρισμένου διαστήματος ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἀσφαλίσεως, παραμονὴ ἐν τῇ ασφαλείᾳ τοῦ ἀσφαλιζομένου ὠρισμένον χρόνον, συγγένεια ἢ ἐξάρτησις ἀπὸ τὸ ἀσφαλιζόμενον πρόσωπον, ἐκτέλεισις ὠρισμένων τύπων σχετικῶς πρὸς τὴν ἀξίωσιν

τῶν παροχῶν, ὀρισμένον εἶδος, ἔκτασις καὶ διάρκεια τῆς ἀσφαλιστικῆς περιπτώσεως, καταβολὴ κανονικῆ τῶν συμβολῶν κλπ. (1).

Δυσχερῆς εἶναι ὁ καθορισμὸς τοῦ μεγέθους τῶν παροχῶν, ἰδίως τῶν ἐπιδομάτων καὶ συντάξεων. Ἐπεκράτησεν ὥστε νὰ ὑπολογίζωνται ἀρκετὰ ἱκανοποιητικὰ τὰ ἐπιδόματα δι' ἀτυχήματα ἐργασίας. Ἴσως νὰ μὴ ἔχη δικαιολογικοὺς λόγους ἢ διαφοροποιήσις ἐνταῦθα τῆς ἀποζημιώσεως, ἀπὸ τὴν τῆς ἀσθενείας λόγου χάριν. Ἡ ἔκτασις τῶν ἀποζημιώσεων ἠρτῆται ἐκ τῆς οἰκονομικῆς ἀντοχῆς ὅλων τῶν ἀσφαλιστικῶν παραγόντων καὶ γενικῶς τῆς ὑφῆς τοῦ ἀσφαλιστικοῦ συστήματος.

Ὡς βάσις ἐπιμετρήσεως τῶν παροχῶν δύναται νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἢ μέχρι τοῦδε ἀμοιβὴ τοῦ ἠσφαλισμένου (ἀτομικὸν εἰσόδημα), ἢ μέση ἀμοιβὴ οὐμιάδος ἠσφαλισμένης (μέσον εἰσόδημα) κατὰ μισθοδοτικὴς κατηγορίας, ἢ ἐλάχιστόν τι ὄριον (ἐλάχιστον εἰσόδημα).

Εἰς πῖσας τὰς περιπτώσεις ταύτας τὰ διὰφορα ποσοστὰ δὲν ἔχουν αὐστηροῦς δικαιολογικοὺς λόγους (2).

Δὲν ἐπικρατεῖ ὡσαύτως ὁμοφωνία διὰ τὰς ἀσφαλιστικὰς παροχάς, ἐὰν πρέπει νὰ διαφορίζωνται προκειμένου τοῦ ἄρρενος ἢ τοῦ θήλεος γένους, ὀλιγώτερον τοῦτο καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀσθένειαν καὶ περισσότερον καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ἀτύχημα τῆς τε ἐργατικῆς καὶ ὑπαλληλικῆς ἀσφαλίσεως. Καὶ καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐγγαμον κατάστασιν τοῦ ἀσφαλιζομένου διαφορίζονται αἱ παροχαί. Δὲν ἐπιτρέπεται ἢ διαφορίσῃς, πολὺ δὲ περισσότερον ὁ ἀποκλεισμὸς, προκειμένων νόθων τέκνων.

Αἱ παροχαὶ πρέπει νὰ ἀντιπροσωπεύουν ἐλάχιστόν τι ὄριον (3), ἐφόσον ὁ ἀσφαλιζόμενος τοῦλάχιστον δὲν λαμβάνει καὶ ὀθενδήποτε ἀλλαγῆς ἕτερον βοήθημα.

Ἄλλη περαιτέρω διάκρισις τῶν παροχῶν, εἶναι εἰς ἀναγκαστικὰς καὶ ἐκουσίας. Αἱ ἀναγκαστικαὶ εἶναι ὁ κανὼν εἰς μερικὰς ὅμως περιπτώσεις ἔχομεν καὶ προληπτικὴν δρῶσιν τῶν φορέων τῆς ἀσφαλίσεως διὰ τὴν πρόληψιν μεγαλυτέρων μελλοντικῶν κινδύνων, προθεραπεύονται π. χ. προφυματικοὶ κλπ.

Αἱ παροχαὶ τῆς ἀναγκαστικῆς καὶ τῆς ἐκουσίας ἀσφαλίσεως εἶναι αἱ αὐταί.

1) Προκειμένης ἀσθενείας ἢ μὴ καταβολὴ δὲν αἶρει τὴν ἀξίωσιν. Πρέπει ὅμως νὰ αὐξάνωνται αἱ εἰσφοραὶ καὶ ποιναὶ νὰ ἐπιβάλλωνται εἰς τοὺς καθυστεροῦντας *Manes* ἐνθ' ἀν. III° 246.

2) Τοῦτο δι' ὅλας τὰς νομοθεσίας σχεδόν. Ποία ἢ διαφορὰ π. χ. τοῦ δικαιολογικοῦ λόγου [τοῦ 1]2—3]4 τοῦ ἡμερησίου ἡμερομισθίου εἰς τὴν ἀσφάλισιν [κατὰ τῆς ἀσθενείας, ἀπὸ τοῦ καθορισμοῦ τοῦ ποσοστοῦ εἰς 2]3—4]5, ἢ εἰς τὴν ἀσφάλισιν τοῦ ἀτυχήματος ἀπὸ 2]3 εἰς 3]4 τῆς ἐτησίαις ἀντιμισθίας;

3) Πάντως ἢ ἐπιμέτρησης πρέπει νὰ λαμβάνη χώραν μετὰ μεγίστης προσοχῆς καὶ ἀκριβείας. Ὁ *Manes* ἀναφέρει ὅτι ἐν Γερμανίᾳ ἢ ὑψώσεις τῶν συντάξεων τῶν ἀναπήρων κατὰ ἔστω καὶ 1 μάρκον μηνιαίως, προκαλεῖ δαπάνην ἐπὶ πλέον 35 ἑκατομμυρίων μάρκων.

Αἱ εἰσφοραὶ συνήθως ἐπιμετροῦνται εἰς χοῖμα. Τὸ τοιοῦτον προέρο-
χεται ἀπὸ τὴν εὐχέρειαν τοῦ ὑπολογισμοῦ χρηματικῶν παροχῶν ἐν τῇ πρά-
ξει ὅμως τὸ ἄριστον σύστημα εἶναι τὸ διασφαλίζον οὐσιαστικὰς παροχὰς
εἰς εἶδος. Μάλιστα ἡ ἐπιστήμη συνιστᾷ ἐπὶ πλέον τὴν κατ' ἀρχὴν πρόβλε-
ψιν καὶ πρόληψιν τῶν αἰτιῶν τῶν κινδύνων, εἶτα τὴν ἐπανόρθωσιν τῆς
ζημίας καὶ τελευταῖον χρηματικὴν παροχὴν. Εἰς τὸ Γερμανικὸν δὲ σύνταγμα
ἐπὶ πλέον (ἄρθρ. 16) καθορίζεται ὡς ἰδύνοσα ἀρχὴ τῆς Κ.Α. ἡ «διατήρησις
τῆς ὑγείας καὶ πρὸς ἐργασίαν ἱκανότητος τῶν ἠσφαλισμένων».

Τοῦτου ἕνεκα ἐν Γερμανίᾳ ἐτονίσθη περισσότερο ἀφόσον οὐδαμοῦ
ἀλλαχοῦ, ἡ προληπτικὴ ἢ καὶ κατασταλτικὴ σπουδαιότης τῆς Κ. Α. καὶ ἡ
πρὸς τοῦτο διαπαιδαγώγησις τοῦ λαοῦ ἐθεωρήθη ἐξ ἴσου σπουδαία, ὅσον
καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν τοῦτον τὸν θεσμὸν τῆς ἀσφαλίσεως (1).

Τὸ σύστημα τῆς καλύψεως τῶν κινδύνων ἠρηγται καὶ ἀπὸ τὴν γενι-
κὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν. Εἰς ἐποχὴν οἰκονομικῆς ἀνθίσεως π. χ. εἶναι
διατεθειμένοι οἱ ἐργοδοταὶ νὰ ὑψώσων τὰς παροχὰς, τὸ ἀντίθετον δὲ εἰς
ἐποχὰς κρίσεων. Τοῦτο διαπιστοῦται εἰς Κ. Α. ἀπὸ πολλοῦ λειτουργούσας.
Οὔτω π. χ. ἐν Γερμανίᾳ προπολεμικῶς ἴσχυον ἄλλου συστήματος παροχαὶ
καὶ ἄλλου μεταπολεμικῶς, μετὰ τὴν ἐξαιρέωσιν τῶν περιουσιῶν τῶν φορέων
τῆς ἀσφαλίσεως καὶ τὴν μακρὰν ἰδίως οἰκονομικὴν κρίσιν.

Ἡ διαδικασία τῆς τακτοποιήσεως τῆς ἀξιώσεως τοῦ ἠσφαλισμένου
προϋποθέτει κατ' ἀρχὴν αἰτησὶν πρὸς τοῦτο, ἧς ἐλέγχεται καὶ καθορίζον-
ται κατόπιν τὰ παρασχετέα.

Αἱ παροχαὶ οὐσα ἀξιώσεως δικαίου, ἀξιοῦνται κατὰ προκαθορισμέ-
νον τρόπον. Ἡ κατωτέρα βετιμὴ εἶναι συνήθως οἱ φορεῖς τῆς ἀσφαλίσεως,
καὶ αἱ πρωτοβάθμιοι ὑγειονομικαὶ ἐπιτροπαί, ἡ δευτέρα βαθμὴ εἶναι αἱ
δευτεροβάθμιοι ὑγειονομικαὶ ἐπιτροπαὶ καὶ ἡ τρίτη τὰ διοικητικὰ ασφαλι-
στικὰ δικαστήρια καὶ τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας.

4. Διεθνῆς Ἐπισκόπησις.

Α. Γενικά.—Μέχρι τοῦ παγκοσμίου πολέμου (1914—18) ἡ Γερμανία
εὐρίσκειτο εἰς λιαν προχωρημένην θέσιν, ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἄλλα κράτη, εἰς
τὴν Κ.Α., μετὰ τὸ διαμορφωμένον σύστημα αὐτῆς ὅλων τῶν κλάδων τῆς Κ.Α.
Μετὰ τὸν πόλεμον ἐξηπλώθη ὅμως εὐρύτατα εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην ὁ
θεσμός, ὥστε, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Ἀγγλίας, νὰ εἶναι ὑποχρεωτικῶς
κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον εὐρέως ἠσφαλισμένοι ἢ ὑπὸ κρατικὴν πρόνοιαν
ἄνω τῶν 70 ἑκατομμυρίων μισθωτῶν εἰς τὴν Εὐρώπην. Μάλιστα καὶ ἐξευ-
ρωπαϊκαὶ χῶραι προχωροῦν γοργῶ τῷ βήματι, ὥστε τὸ ὑπὸ τῆς Γερμανίας

1) Ἡ προληπτικὴ—κατασταλτικὴ στήθρα τῆς Κ. Α. ἐκτείνεται ἤδη εἰς
τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν, κοινωνικὰς ἀσθενείας (ἰδίως φθίσειν, ἀφροδίσια νοσήματα),
ἐπαγγελματικὰς νόσους, ὑγιενὰς συνθήκας διαβιώσεως, πρόληψιν ἀτυχημάτων,
ἐπιθεώρησιν βιομηχανίας, προφυλακτικὰ μηχανημάτων, δημιουργίον παραγωγικῆς
ἐργασίας εἰς κρίσεις κλπ.

κατὰ τὰς συζητήσεις τῆς εἰρήνης αἴτημα τοῦ διεθνoῦς δικαίου ἐργασίας, νὰ πραγματοποιητῆ ὅσον οὔπω.

(Ὅτω φαίνεται νικῶσα ἡ ἰδέα τῆς ἀσφαλίσεως ἔναντι τῆς ἀπλῆς κρατικῆς προνοίας (1).

Β. 'Ασφάλις 'Ασθενείας(2). — 1. Κύκλος ἀσφαλιστέων: Ὡς πρῶτον βῆμα Κ.Α. εἰσῆχθη ἐπὶ πολλῶν κρατῶν ἡ ἀσφάλις κατὰ τῆς ἀσθενείας. Αὕτη παρέχει εἰς τοὺς ἀσφαλιζομένους ἰατρικὴν περίθαλψιν καὶ ἐν μέρει ἀποζημίωσιν διὰ τὴν ἀπόλειαν τοῦ ἡμερομισθίου των. Ἡ Κοινωνικὴ αὐτῆ ἀσφάλις κατὰ τῆς ἀσθενείας ἀφορᾷ εἴτε ὄρισμένας ὁμάδας, ἰδίως βιομηχανικῶν ἐργατῶν (Ἀυστρία 1888, Οὐγγαρία 1891, Λουξεμβούργον 1901 κλπ.), ἢ ὅλους τοὺς ἐργάτας ἀνεξαρτήτως τῆς ἐργασίας αὐτῶν (Ἀγγλία 1911, Τσεχοσλοβακία 1919, Πολωνία 1920, Ρωσία 1922 κλπ.), ἢ ὅλους τοὺς οἰκονομικῶς μὴ αὐτοτελεῖς, ἢ αὐτοτελεῖ οἰκονομικῶς πρόσωπα μέχρις ἐνὸς ὄρισμένου ὁρίου εἰσοδήματος (Πορτογαλλία 1919).

2. Ὁργάνωσις: Ἡ Ἀγγλία δὲν ἔχει ὑποχρεωτικὴν ἐπαγωγὴν εἰς ὄρισμένον ταμεῖον ἢ φορέα τοῦ ἀσφαλιστέου. Τὴν βάσιν ἀποτελοῦν τὰ ἐλεύθερα ἀλληλοβοηθητικὰ ταμεῖα, ἀρκεῖ μόνον νὰ εἶναι ἀνεγνωρισμένα. Ὁμισθωτὸς ἔχει τὴν ἐλευθέραν ἐκλογὴν αὐτῶν. Τοιαῦτα ταμεῖα εἶναι τὰ τῶν ὀμοσπονδιῶν, ἀλληλασφαλιστικὰ ταμεῖα, κοινωφελῆ ταμεῖα τῶν ἀσφαλιστικῶν ἐπιχειρήσεων κλπ. Ὁ μόνον ἀπὸ τοὺς ὑποχρεωτικῶς ἀσφαλιστέους ἀσφαλιζονται ἄνευ τῆς ἰδίας αὐτῶν προτιβολίας καὶ δὴ διὰ ἀναγκαστικῆς ἀποταμιεύσεως εἰς τὰ ταχυδρομεῖα, τὴν ὁποίαν ἐν ἀνάγκῃ ἀναλαμβάνουν.

Περιορισμένη ὑποχρέωσις πρὸς ἀσφαλίσειν, ἴτοι ἐφ' ὅσον ὁ ἀσφαλιστέος δὲν ὑπῆχθη μόνος του, ἐπάγεται αὐτοδικαίως εἰς ὄρισμένον ταμεῖον, ἰσχύει ἐν Νορβηγίᾳ, Πορτογαλίᾳ, Οὐγγαρίᾳ.

Ἀπόλυτος ὑποχρέωσις ἐπαγωγῆς εἰς ὄρισμένον ταμεῖον ἐπίσταται διὰ τὰς πλείστας λοιπὰς χώρας. Ἰδρύνονται δηλαδὴ κοινοὶ ἀσφαλιστικοὶ φορεῖς, ὡς βίσεις τῆς ἀσφαλίσεως κατὰ τῆς ἀναπηρίας καὶ γήρατος. Οἱ φορεῖς αὗτοι εἶναι περιφερειακοὶ δι' ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα. Εἷς τε τὰς εἰσφορὰς καὶ παροχὰς τῆς ἀσφαλίσεως κατὰ τῆς ἀσθενείας ἐπικρατεῖ μεγάλη ποικιλία.

Γ. 'Ασφάλις κατὰ τοῦ ἀτυχήματος. — 1. Ἐθῶν. Ἡ διδασκαλία τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, καθ' ἣν ὁ ἐργοδότης εὐθύνεται μόνον διὰ τὰ ἐκ σφάλματος αὐτοῦ ἢ τῶν ἐπ' αὐτοῦ προστηνομένων ἐπαλλήλων ἀτυχή-

1) Ἐν Ρωσίᾳ πρὸς καιρὸν μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1917 διεδέχθη τὴν Κ.Α. τὸ σύστημα τῆς κρατικῆς προνοίας, τὸ ὁποῖον ὅμως ἐγκατελείφθη καὶ ἐπανέστρεψε πάλιν οὔτω ἡ Ρωσία εἰς τὴν Κ.Α. τῷ 1922, συμπεριληφθεῖσαν εἰς τὸν Κώδικα τῆς ἐργασίας τοῦ 1922. Art. Sozialversicherung εἰς H. d. St'.

2) Fritz Stier-Somlo: Krankenkassen, Krankenversicherung εἰς H. J. R. 1928. Παπαναστασίου Ἀλεξ.: Κοινωνικαὶ Ἀσφάλειαι καὶ Ὑγιεινὴ ('Ασφαλιστικὴ Ἐπιθεώρησις Δ. 1930). Ἐλευθεροῦ δού Δ.: Ὑγιονομικὴ Πολιτικὴ 1928, Σαράτση: Κοινωνικαὶ Ἀσφάλειαι καὶ Κοινωνικὴ Ὑγιεινὴ ('Ασφαλιστικὴ Ἐπιθεώρησις Ε. ΣΤ. 1931/32).

ματα, ὑπερβλήθη εἰς ὅλα τὰ βιομηχανικὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη. Τὴν αἰτιώδη λοιπὸν σχέσιν τῆς ὑπαιτιότητος τοῦ ἐργοδότη ὑποκατέστησε μόνον ἡ ἀπλὴ σχέσις τοῦ ἀτυχήματος καὶ τῆς ἐργασίας, ἡ ὁποία οὕτως ἐβάδιζε τὴν εὐθύνην τοῦ ἐργοδότη. Ἡ ἀστική αὕτη εὐθύνη ἰδίως κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς εἰκοστῆς ἑκατονταετηρίδος, ἐξηπλώθη τοσοῦτον, ὥστε σπανίως νὰ συναντῶνται τὸ φαινόμενον νέου θεσμοῦ δικαίου, ὁ ὁποῖος νὰ ἐπεβλήθη μετὰ τοσαύτης δυνάμεως καὶ ἀναγνωρίσεως πανταχοῦ. Ἡ τοιαύτη γενικὴ σχεδὸν ἀναγνώρισις πρὸς ἀποζημίωσιν τοῦ ἐν τῇ ἐργασίᾳ παθόντος ἐργάτου ἢ ὑπαλλήλου, διαφορίζεται ποικιλοτρόπως, καθόσον ἀφορᾷ τὸ βῆρος τῆς ἀποζημιώσεως, τὸ ὁποῖον καταμερίζεται εἰς διάφορα ὑποκείμενα ἀναλόγως τῶν διατάξεων τοῦ νόμου καὶ τῶν ἰδιωτικῶν συμβάσεων τῶν ἐργοδοτῶν. Οὕτω π. χ. ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ εἰς ἀρκετὰ ἄλλα κράτη, ἰσχύει ἡ ἀτομιστικὴ ἀρχή, καθ' ἣν ὁ παθὼν δύναται νὰ στραφῆ κατὰ τοῦ ἐργοδότη τοῦ ἀποκλειστικῶς. Ἐν Γερμανίᾳ καὶ Μεσευρώπῃ ἡ εὐθύνη βαρύνει τὴν ὁλότητα τῶν ἐπιχειρηματιῶν, ὁργανωμένων εἰς συνεταιριστικὰς ἐπαγγελματικὰς ἐνώσεις ἀτυχημάτων.

Ἡ ὁλότης δὲ πάλιν αὕτη δύναται νὰ μὴ ἀπαιτήσῃ ἀπὸ τοῦ καθ' ἕκαστον ἐπιχειρηματία ἀποζημίωσιν, ἀλλὰ μόνον εἰσφορὰς μέλους διὰ τὸν ἀσφαλιζόμενον κίνδυνον (ἐπιμέτρησις τῆς εὐθύνης τῆς ἀποζημιώσεως). Μεταξὺ τῶν δύο τούτων λύσεων μεσολαβεῖ καὶ τρίτη (Γαλλία) καθ' ἣν, ὁ παθὼν στρέφεται κατὰ τοῦ ἐργοδότη του, ἐν ἀδυναμίᾳ δὲ τούτου κατὰ ἐγγυητικῶν ἀποθέματος τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἐξ εἰσφορῶν τῶν ἐργοδοτῶν. Ἐπομένως δὲν ὑπάρχει ἄμεσος ἐνοχὴ τῆς ὁλότητος ἀλλὰ ἀπλῶς μόνον εὐθύνη.

2. Ὅ ρ γ ἄ ν ω σ ι ς. Εἰς τὰ λατινικὰ κράτη ἰδίως, δὲν ἔχομεν ὑποχρεωτικὴν ὁργάνωσιν τῶν ἐπιχειρηματιῶν. Ἐκαστος εἶναι ἐλεύθερος νὰ ἀσφαλισθῆ κατὰ τοῦ κινδύνου τῆς ἐπιχειρήσεώς του εἰς ἰδιωτικὴν ἑταιρείαν καὶ μόνον ὅπου τοῦτο δὲν λαμβάνει χώραν, ἔχομεν κρατικὸν ἀσφαλιστικὸν τομεῖον. Εἰς τὴν μέσην καὶ ἀνατολικὴν Εὐρώπην ἠκολούθηθη τὸ παράδειγμα τῆς Γερμανίας, δηλαδή ἐφηρμόσθη δημοσίῳ δικαίῳ ὑποχρεωτικὴ ἀσφάλις καὶ ἀνάλογος ὑποχρεωτικὴ ἐπαγγελματικὴ ὁμαδικὴ ὁργάνωσις.

3. Κ ὑ κ λ ο ς ἡ σ φ α λ ι σ μ ἔ ν ω ν: Εὐρυτάτη εἶναι ἡ ἀσφάλις αὕτη ἐν Ἀγγλίᾳ, Ὀλλανδίᾳ, Δανίᾳ, Πορτογαλίᾳ, Σουηδίᾳ, Βουλγαρίᾳ. Πᾶς τις ἐπὶ τῇ βῶσει συμβάσεως ἐργασίας ἀπασχολούμενος ἔχει ἀξίωσιν, ἀνεξαρτήτως τῆς φύσεως, τοῦ μεγέθους καὶ τῆς ἰδιοσυστασίας τῆς ἐπιχειρήσεως, ἐπομένως καὶ οἱ οἰκιακοὶ ὑπηρεταὶ (1). Εἰς τὴν Ἀγγλίαν—Σουηδίαν ἔχομεν ὄριον ἀνώτατον ἑτησίου μισθοῦ, πέραν τοῦ ὁποίου δὲν ἰσχύει ἀσφάλις.

Εἰς τὴν Γερμανίαν, Αὐστρίαν, Βέλγιον κ.λ. π. ὑπάρχοντα ὁρισμέναι μόνον ὁμάδες ἐργατῶν εἰς τὴν ἀσφάλειν ταύτην.

1) Εἰς τὴν Σερβίαν ἔχομεν τοιαύτην γενικὴν ἀσφάλειν μόνον διὰ τοὺς εἰς τὴν γεωργίαν μὲ κινήτους ἐργαζομένους.

3. Παροχαί. Γενικῶς ἡ θεραπεία τοῦ ἀτυχήματος εἶναι ὑποχρεωτική, ἐνίοτε καὶ ὀρθοπεδικῶς. Ἡ θεραπεία ὁμῶς αὕτη καὶ εἰς ἴδρυμα εἰδικὸν εἶναι ὡς τὰ πολλὰ «ἐπὶ πλέον» παροχή. Ἡ θεραπεία περιορίζεται ἐνίοτε χρονικῶς. Εἰς τινὰς χώρας ἔχομεν ὑποχρεωτικὴν μαθητείαν εἰς τὸ σχετικὸν ἐπάγγελμα. Τὸ καταβυλλόμενον ἐπίδομα εἶναι σχεδὸν πανταχοῦ τμήμα (50—100 ο) τοῦ κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος ἀποκερδηθέντος μισθοῦ. Εἰς πολλὰ κράτη δὲν δίδεται σύνταξις, προκειμένης πλήρους ἀνικανότητος πρὸς ἐργασίαν, ἀλλὰ ἐφ' ἅπαξ κεφάλαιόν τι (1).

Δ. Ἀσφάλισις κατὰ τῆς ἀναπηρίας καὶ γήρατος (2). — 1. Ἑξάπλωσις. Μὲ τὴν ἀσφάλισιν κατὰ τῆς ἀναπηρίας καὶ γήρατος παρέμενεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἡ Γερμανία μοναδικὴ χώρα. Ἀπὸ τοῦ 1889 δηλαδή, ἔτος κατὰ τὸ ὁποῖον εἰσῆχθη ἐν Γερμανίᾳ, μόλις κατὰ τὸ 1910 εἰσῆχθη ἡ ἀσφάλισις αὕτη ἐν Γαλλίᾳ καὶ τὸ 1911 ἐν Ἀγγλίᾳ (3).

Κατόπιν ἐσημείωσε καὶ ἡ ἀσφάλισις αὕτη Ἰσπανοδαίαν ἐξάπλωσιν. Τὸ 1912 εἰσῆχθη ἐν Ρουμανίᾳ, τὸ 1913 ἡ Σουηδία εἰσήγαγε γενικὴν ἀσφάλισιν ὄλον τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τῆς ἀναπηρίας καὶ γήρατος, μετὰ δὲ τὸν πόλεμον ἐξηπλώθη αὕτη καὶ εἰς ἄλλα κράτη. Ἡ Ἰταλία, Πορτογαλλία καὶ Ἰσπανία τὸ 1919, ἡ Ρωσσία, Σερβία, Ἑλλάς τὸ 1922, ἡ Βουλγαρία, Τσεχοσλοβακία, Βέλγιον, Χιλή τὸ 1924 εἰσήγαγον τοιαύτας ἀσφαλίσεις.

Ἡ ἀξία τῆς Κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως ταύτης εἶναι μεγίστη ὅπου συμβαδίζει μετὰ τῆς Κ.Α. κατὰ τῆς ἀσθενείας. Τὸ ἄριστον προληπτικὸν μέτρον κατὰ τῆς ἐνωρὶς ἐπελεύσεως τῆς ἀναπηρίας εἶναι ἡ ταχυτάτη ἐκείστοτε ἰατρικὴ περίθαλψις κατὰ τὴν ἐμφάνισιν οἰασδῆποτε ἀσθενείας. Ἄνευ τῆς ἀσφαλίσεως κατὰ τῆς ἀσθενείας τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς οὐσιωδῶς περιορίζονται. Ἡ παροχὴ ἀπλῶς χρηματικῶν ἐπιδομάτων εἰς τοὺς ἀναπήρους, ἄνευ προληπτικῆς δρώσεως, δὲν ἀποτελεῖ ἰδεώδη μορφήν Κοινωνικῆς μεταρρυθμίσεως.

Εἰς τοὺς οἰκείους τῶν ἐξ ἀτυχήματος ἐν τῇ ἐργασίᾳ ἢ ἐξ ἐπαγγελματικῆς νόσου θανόντων παρέχεται συνήθως διαρκῆς τις ἀποζημίωσις, οὐχὶ ὁμῶς καὶ εἰς τὴν πενίπτωσιν τοῦ θανάτου ἐκ μὴ ἀτυχήματος ἐν τῇ ἐργασίᾳ ἢ μὴ ἐπαγγελματικῆς νόσου. Εἰς τούτους αἱ πλεῖστοι νομοθεσίαι παρέχουν μίαν ἐφ' ἅπαξ ἀποζημίωσιν καὶ δὴ ἀνεπαρκῆ καὶ ταύτην. Ὑποδειγματικὴ ἐν τούτῳ εἶναι ἡ Γερμανικὴ ἀσφάλισις τῶν ἐγκαταλειπομένων ἢ συνδεομένη μὲ τὴν ἀσφάλισιν κατὰ τῆς ἀναπηρίας.

1) Still'er Moldenbauer: Unfallverhütung und Unfallversicherung εἰς H. d. R. (1929).

2) F. Stier-Somlo: Invaliden- und Altersversicherung εἰς H. d. R. 1928. See'lman: Hinterbliebenenversicherung εἰς H. d. St'.

3) Ἡ Αὐστρία εἰσήγαγε τὸ 1906 σχετικὸν νόμον, ἀλλὰ μόνον διὰ τοὺς ἐπαλλήλους τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου.

2. Ἀσφάλις ἢ ἄνευ εἰσφορῶν Κρατικῆ Πρόνοια. Ἐν τῇ ἀσφάλει ταύτῃ ἀνακύπτει ἰδίως τὸ πρόβλημα ἀσφάλις ἢ Κρατικὴ Πρόνοια. Ἐν εὐρείᾳ κλίμακι συναντᾶται ἡ κρατικὴ πρόνοια εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν (Δανία, Νέα Ζηλανδία, Μεγάλη Βρετανία, Σουηδία, Πορτογαλία, Νορβηγία, Αὐστραλιακὴ ὁμοσπονδία κλπ.). Τὸν ἀντίον ἄλλα κράτη ἐγκατέλειψαν τὸ σύστημα τοῦτο καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀσφάλειν (Βέλγιον, Ρωσία).

Αἱ συντάξεις καταβίλλονται εἴτε ὑπὸ τοῦ Κράτους μόνον (Ἀγγλία, εἴτε συντρεχόντων καὶ τῶν νομῶν καὶ δήμων (Δανία, Νορβηγία).

3. Ὁργάνωσις τῆς ἀναγκαστικῆς ἀσφάλισεως. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἔχομεν καὶ διὰ τὴν ἀσφάλειν ταύτην ἐλευθέραν ἐκλογὴν τοῦ Ταμείου ὑπὸ τοῦ ἀσφαλιζομένου. Ἡ πληθώρα τῶν ἀλληλασφαλιστικῶν σωματείων κατέστησε περιττὰ ἄλλα ὑποχρεωτικὰ ταμεῖα. Εἰς τὰ ἄλλα κράτη ἀσφαλιζονται συνήθως κατὰ περιφερείας ὁμαδικῶς.

4. Κύκλος τῶν ἀσφαλιζομένων. Εὐρύτατος εἶναι ὁ κύκλος οὗτος ἐν Σουηδίᾳ καὶ Πορτογαλίᾳ, ὅπου ἀσφαλιζονται αὐτοτελεῖς καὶ μὴ μισθωτοί. Πρόκειται ἄρα ἐνταῦθα ὑποχρεωτικὴ λαϊκὴ ἀσφάλις. Ἄλλαι χῶραι περιορίζουν ταύτην εἴτε εἰς ὅλους τοὺς μισθωτοὺς εἴτε εἰς ὄρισμένα μόνον τμήματα αὐτῶν.

5. Παροχαί. Ἡ σύνταξις γήρατος παρέχεται μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ 60 ἔτους τῆς ἡλικίας. Εἰς ἄλλα κράτη παρατείνεται ἡ μὴ συντάξιμος ἡλικία μέχρι τοῦ 70. Πανταχοῦ ἀπαιτεῖται διάνυσις ὄρισμένης χρονικῆς διαρκείας ἐν τῇ ἀσφάλει διὰ νὰ ληφθῇ ἡ σύνταξις. Ἡ ἀναπηρία δέον νὰ εἶναι ὀλική (Γαλλία, Σουηδία), ἢ μερικὴ εἰς ἄλλα κράτη.

Ἡ ἀσφάλις τῶν ἐγκαταλειπομένων ἔχει διαμορφωθῆ ποικίλως. Ἡ Ἀγγλία, Πορτογαλία, Ἰσπανία δὲν ἔχουν τοιαύτην, ἄλλαι χῶραι παρέχουν τοιαῦτα ἐπιδόματα διὰ βραχύτερα ἢ μακρότερα διαστήματα.

6. Εἰσφοραί. Αὗται συνεισφέρονται συνήθως ὑπὸ τοῦ ἐργοδότη καὶ ἐργάτου. Ἡ Ρωσία μόνον ἐπιρρίπτει ὀλόκληρον τὸ βῆρος εἰς τὸν ἐργοδότην. Πανταχοῦ αἱ εἰσφοραὶ ρυθμίζονται ἀναλόγως τοῦ ὕψους τοῦ μισθοῦ τοῦ ἀσφαλιζομένου, διαφορίζονται δὲ ἐπίστε ἀναλόγως τοῦ γένους τῶν ἀσφαλιζομένου. Συνήθως παρέχονται καὶ κρατικὰ ἐπιδόματα εἴτε ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ τῶν εἰσφορῶν, εἴτε ἀναλόγως τῶν ἐτησίως καταβαλλομένων συντάξεων. Ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ὀλλανδίᾳ ἡ Κρατικὴ συμβολὴ εἶναι ἐκ τῶν προτέρων καθωρισμένη.